

Uchwała Nr XLVII/467/2010
Rady Gminy Wilkowice
z dnia 09 listopada 2010 r.

w sprawie: Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wilkowice na lata 2007 – 2013.

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.)

**Rada Gminy Wilkowice,
uchwała, co następuje**

§ 1.

Przyjmuje się Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wilkowice na lata 2007-2013, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

Anna Mastanka

Załącznik Nr
do Uchwały Nr XLVI/1667/2010
RADY GMINY WILKOWICE
z dnia 09.10.2010.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY WILKOWICE na lata 2007 - 2013

Spis treści:

WSTĘP	4
I. CHARAKTERYSTYKA OBECNEJ SYTUACJI W GMINIE WILKOWICE.....	7
1. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	7
1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE.....	7
1.2. GRANICE STREF OCHRONY KONSERWATORSKIEJ	8
1.3. UWARUNKOWANIA OCHRONY ŚRODOWISKA.....	10
1.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	11
1.4.1. Komunikacja i transport	11
1.4.2. Gospodarka wodno – ściekowa	11
1.4.3. Sieć gazowa.....	12
1.4.4. Sieć elektryczna.....	13
1.4.5. Gospodarka odpadami komunalnymi	13
1.4.6. System ciepłowniczy	13
1.5. WŁASNOŚĆ GRUNTÓW I BUDYNKÓW.....	14
1.5.1. Zasoby mieszkaniowe	14
2. GOSPODARKA GMINY WILKOWICE	16
2.1. STRUKTURA PODSTAWOWYCH BRANŻ GOSPODARKI	16
2.2. ROLNICTWO	18
2.3. TURYSTYKA.....	19
2.3.1. Baza noclegowa	19
2.3.2. Baza gastronomiczna.....	20
2.3.3. Baza towarzysząca.....	20
3. SFERA SPOŁECZNA	21
3.1. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I SPOŁECZNA	21
3.2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	23
3.2.1. Edukacja	24
3.2.2. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	24
3.3. OKREŚLENIE GRUP SPOŁECZNYCH WYMAGAJĄCYCH WSPARCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI	24
3.4. STRUKTURA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	26
4. ANALIZA SWOT GMINY WILKOWICE	28
II. NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU PRZESTRZENNO – SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO GMINY I REGIONU	31
III. ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI	35
1. ZAKRES CZASOWY	35
2. ZAKRES TERYTORIALNY REWITALIZOWANEGO OBSZARU I UZASADNIENIE	35
3. ZREALIZOWANE DZIAŁANIA NA REWITALIZOWANYM OBSZARZE	37

4. PLANOWANE DZIAŁANIA REWITALIZACYJNE	38
5. KRYTERIA WYBORU I KOLEJNOŚĆ REALIZACJI PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH.....	39
6. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ	40
IV. PLAN FINANSOWY REALIZACJI REWITALIZACJI NA LATA 2007-2013.....	42
V. SYSTEM WDRAŻANIA.....	44
VI. SPOSOBY MONITOROWANIA REALIZACJI PROGRAMU, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ	45
VII. PODSUMOWANIE.....	47

Wstęp

Współcześnie obszary wiejskie przestały pełnić jedynie funkcje produkcyjne, koncentrujące się na wytwarzaniu i dostarczaniu żywności. Spośród wielu funkcji terenów wiejskich wymienia się między innymi funkcję mieszkalną, zatrudnieniową, rekreacyjną, kulturową i ekologiczną. Aby jednak wieś mogła sprostać wymaganiom, jakie się przed nią stawia, należy zapewnić odpowiednie warunki do pełnienia tychże funkcji. Od kilku lat można zaobserwować swoisty renesans wsi. Obszary wiejskie stają się atrakcyjne z wielu powodów – głównie z tych, które są wsi przypisane od zawsze, a więc tereny zieleni, świeże powietrze, cisza, duże obszary wolnej przestrzeni. Coraz większym zainteresowaniem cieszy się wieś jako docelowe miejsce zamieszkania. Po roku 2000 obserwuje się dodatnie saldo migracji ludności z miast na wieś. W roku 2007 liczba mieszkańców terenów wiejskich wzrosła o 26 286 osób, co stanowi 0,18% w porównaniu z rokiem poprzednim. Coraz większa rzesza ludzi zmęczonych tempem wielkomiejskiego życia szuka „swojego miejsca na Ziemi” na obszarach wiejskich. Jednak same walory przyrodnicze nie wystarczą, aby wieś sprostała zadaniom, jakie przed nią stoją. Przede wszystkim zwraca się uwagę na poprawę standardów życia mieszkańców obszarów wiejskich.

Obszary wiejskie stanowią 93% powierzchni Polski. Na 291 tys. km² mieszka 38% ludności czyli około piętnastu milionów Polaków. Są to zarówno mieszkańcy od zawsze związani ze wsią, jak i ci, którzy znudzeni i zmęczeni wielkomiejskim zgiełkiem szukają na wsi nowej jakości życia. Choćby z tego powodu wieś musi się zmieniać. Nie może pozostać skansenem. Bez odpowiednio przygotowanej infrastruktury technicznej, społecznej i ekonomicznej, wieś nie sprosta wymaganiom obecnych czasów. Trudno mówić o postępie na wsi, poszukiwaniu alternatywnych źródeł dochodu, czy wyrównywania dysproporcji w poziomie życia mieszkańców wsi i miast bez odpowiedniego zaplecza. Obszary wiejskie powinny być miejscem synergii, gdzie to co najlepsze, tkwiące w niej samej, łączy się z nowoczesnością. Tylko takie połączenie zapewni atrakcyjność wsi i pozwoli pozostać konkurencyjną w stosunku do miasta.

Kiedyś spychana na margines „prowincja” - dziś jest adresatem wielu działań na szczeblu lokalnym, regionalnym i międzynarodowym. Szczególną uwagę poświęca wsi Unia Europejska. Od samego początku powstania Unii Europejskiej, polityka rolna jako polityka wspólnotowa, pochłaniała bardzo wiele środków finansowych. Dość wspomnieć, że w latach 70-tych ponad 70% wspólnotowego budżetu pochłaniała Wspólna Polityka Rolna. Wtedy priorytetem było zapewnienie wystarczającej ilości żywności dla mieszkańców Europy. Dziś, kiedy nie ciąży nad Europą widmo niedostatku żywności, zwraca się uwagę na potrzebę rozwoju obszarów wiejskich. Ponadto w działaniach UE dedykowanych wsi, zwraca się uwagę na poprawę konkurencyjności

rolnictwa i leśnictwa poprzez wspieranie restrukturyzacji, rozwój i innowacje; poprawę środowiska naturalnego i terenów wiejskich poprzez wspieranie gospodarowania gruntami; poprawę jakości życia na obszarach wiejskich oraz wspierania różnicowania działalności gospodarczej.

Ważną rolę w zakresie polepszania standardów życia ludności wiejskiej mają wszelkie programy odnowy i rewitalizacji. Rewitalizacja definiowana jest jako kompleksowy, skoordynowany, wieloletni, prowadzony na obszarze zdegradowanym proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, inicjowany przez jednostkę samorządu terytorialnego w celu wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego, w szczególności poprzez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju, w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania endogeniczne.

Kompleksowe podejście do zagadnienia rewitalizacji ma na celu osiągnięcie zrównoważonego rozwoju we wszystkich dziedzinach na obszarze objętym omawianym procesem. Nadrzędnym celem rewitalizacji jest polepszenie jakości życia mieszkańców. I tak też, aby zmiany zostały uznane za proces rewitalizacji, działania muszą spełniać następujące kryteria:

- realizować aspekt społeczno – gospodarczy (muszą mieć wyraźnie wskazane cele społeczne i gospodarcze),
- być reakcją na kryzys występujący na danym obszarze,
- mieć charakter kompleksowy (składać się z działań wzajemnie powiązanych, zmierzać do zmian jakościowych na całym zagrożonym obszarze),
- przewidywać współpracę zróżnicowanych partnerów lokalnych (zarówno z sektora publicznego, jak i prywatnego).

Rewitalizacja wsi jest zatem zarówno koncepcją rozwojową, jak również skuteczną metodą rozwoju obszarów wiejskich, uwalniającą jednostki i społeczności od myślenia w kategoriach roszczeniowych, a jednocześnie przesuującą odpowiedzialność za przyszłość społeczności wiejskiej na nią samą. Tworzy więc podstawy do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Rewitalizacja obszarów wiejskich wiąże się także z odbudową tożsamości i integralności wsi oraz zachowaniem wartości życia wiejskiego, zakorzenionych w jej kulturze i tradycji. Należy zatem dołożyć wszelkich starań, aby wykorzystując pełen wachlarz działań i dostępne środki, jak najbardziej uatrakcyjnić polską wieś.

Powyższe względy zdecydowały o podjęciu inicjatywy stworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wilkowice. Dokument ten ma przede wszystkim na celu wskazanie możliwości pozyskiwania środków pieniężnych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w latach 2007 – 2013 dla finansowania projektów przygotowanych zgodnie z wymaganiami Działania 6.2 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 –

2013. Opracowanie i zatwierdzenie przez Radę Gminy w formie uchwały Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wilkowice, jest warunkiem wykorzystania tychże środków. Ponadto niniejszy dokument ma za zadanie ukierunkować działania władz i mieszkańców na rzecz sanacji wyznaczonej części gminy. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wilkowice przedstawia wieloletni horyzont działań, jakie zamierza podjąć samorząd w celu wyprowadzenia ze stanu kryzysowego określonych obszarów gminy. Definiuje on i lokalizuje obszary problemowe zarówno w sferze zagospodarowania przestrzennego, jak i w sferze gospodarki oraz w sferze społecznej. Dokument ten jest także odpowiedzią na wymogi stawiane przez Unię Europejską.

I. Charakterystyka obecnej sytuacji w Gminie Wilkowice

1. Zagospodarowanie przestrzenne

1.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina Wilkowice położona jest w południowym subregionie województwa śląskiego, którego centrum stanowi Bielsko – Biała. Podział na subregiony pojawił się w momencie opracowywania przez Sejmik Województwa Śląskiego kierunku procesów rozwojowych. Podział województwa śląskiego na cztery subregiony ma swoje uzasadnienie w odmienności tychże regionów. I tak wyróżnić można następujące strefy:

- a) subregion centralny, obejmujący aglomerację śląską,
- b) subregion północny, z centrum w Częstochowie,
- c) subregion zachodni, z centrum w Rybniku,
- d) subregion południowy, z centrum w Bielsku – Białej.

Granice subregionów nakładają się na granice obszarów metropolitalnych, wyodrębnionych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego. Obszary metropolitalne z kolei składają się z powiązanych ze sobą poprzez więzy społeczne, gospodarcze i kulturowe grup powiatów. Omawiany subregion składa się z trzech powiatów: bielskiego, cieszyńskiego i żywieckiego. W skład powiatu bielskiego wchodzi Gmina Wilkowice z sołectwami: Bystra, Mieszna, Wilkowice. Gmina Wilkowice jest gminą wiejską.

Mapa 1. Gminy powiatu bielskiego

Źródło: <http://osp.org.pl>

Powiat bielski obejmuje 457 km² - stanowi to niespełna 4% powierzchni województwa śląskiego. Liczba ludności powiatu wynosi ok. 150 tys. mieszkańców czyli 3,2 % ludności województwa. Najwyższą koncentracją ludności charakteryzują się Czechowice – Dziedzice oraz Jasienica, natomiast najslabiej zaludnione są gminy Jaworze i Szczyrk. Strukturę administracyjną powiatu tworzy 10 gmin, w tym: 1 gmina miejska, 2 gminy miejsko-wiejskie i 7 gmin wiejskich.

Podstawowym wyróżnikiem gospodarki powiatu jest jego dwubiegunowość. Północ powiatu z miastem Czechowice-Dziedzice i sąsiadującym z nim gminy tworzą „biegun przemysłowy”, na południu zaś miasto Szczyrk i gminy: Buczkowice, Wilkowice, Kozy, Porąbka, Jaworze tworzą „biegun turystyczny”.

Na obszarze powiatu bielskiego dominuje funkcja turystyczno-usługowa. Za takim kierunkiem rozwoju tego powiatu przemawiają walory krajobrazowo-przyrodnicze Beskidu Śląskiego, Beskidu Małego i Beskidu Żywieckiego oraz przygraniczne położenie na styku granic Polski z Czechami i Słowacją. Stąd też walory przyrodnicze, krajobrazowe i klimatyczne powiatu a także jego silnie rozwinięta baza rekreacyjno-wypoczynkową pozwalają uznać turystykę za jedną z głównych dziedzin rozwoju gospodarczego powiatu bielskiego.

Gmina Wilkowice leży w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Bielsko – Biała i składa się z trzech sołectw: Wilkowic, Bystrej i Mesznej. Zamieszkuje ją 12 822 osoby (wg stanu na dzień 31.12.2009). Powierzchnia Gminy wynosi: 34 km², co stawia ją w rzędzie mniejszych obszarowo gmin w województwie. W ogólnej powierzchni użytki rolne stanowią 38%, a lasy ponad 50%. Gęstość zaludnienia wynosi 373 osoby/km². Gmina położona jest na pograniczu Beskidów Śląskiego i Małego oraz Kotliny Żywieckiej. Pod względem morfologicznym, teren Gminy usytuowany jest w Beskidzie Zachodnim. Zachodnia część obszaru należy do Beskidu Śląskiego, wschodnia część obejmuje fragment Beskidu Małego, a centralna położona jest w północnej części Kotliny Żywieckiej. Dolina rzeki Białej stanowi tzw. Bramę Wilkowicką rozdzielającą pasma Beskidu Śląskiego od Beskidu Małego i umożliwiającą łatwą komunikację północ-południe. Tworzy ona znaczne obniżenie terenu. Wysokość terenu Gminy waha się między 380 a 1010 m n.p.m.

1.2. Granice stref ochrony konserwatorskiej

Poszanowanie zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego jest jednym z celów, które znalazły się w Strategii Rozwoju Gminy Wilkowice. Jest to ważny aspekt funkcjonowania Gminy, ze względu na to, że ważną pozycję w jej rozwoju gospodarczym przypisuje się turystyce. Należy zatem dołożyć wszelkich starań, aby najcenniejsze zasoby Gminy znalazły się w polu szczególnej uwagi jej władarzy.

Na terenie Gminy Wilkowice znajduje się wiele cennych i niezwykłych obiektów zabytkowych. Są to m.in.:

- Pomniki przyrody: 900-letni cis w Bystrej Górnej, 600-letnia lipa przy ulicy Jodłowej w Bystrej;
- Pomniki: Pomnik Pamięci Narodowej z 1944 roku przy ul. Klimezoka; Obelisk Ignacego Daszyńskiego z 1985 roku znajdujący się na terenie Specjalistycznego Zespołu Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej; grobowiec rodziny Falatów znajdujący się na cmentarzu parafii rzymskokatolickiej w Bystrej Śląskiej;
- Kościoły: neogotycki kościół św. Michała Archaniola wybudowany w latach 1888 – 1889. Ołtarz główny, ołtarze boczne i ambonę wykonał S. Jarząbek z Kęt. Natomiast 15-głosowe organy wykonała firma Riegger z Jaegerdorfu w latach 1909 – 1910. Droge krzyżową sporządzili artyści ludowi z Łodygowic. Chrzcielnica wykonana została w 1941 roku, a pokrywę jej sprawiono na 1000-lecie chrztu Polski.

Zdjęcie 1. Kościół św. Michała Archaniola w Wilkowicach

<http://www.wilkowice.pl>

- Kapliczki i krzyże przydrożne:
 - krzyż z rzeźbą Chrystusa Ukrzyżowanego z Gołębicą z XIX wieku;
 - kamienny krzyż z XIX wieku znajdujący się na terenie kościoła w Bystrej;
 - kapliczka z 1920 roku znajdująca się na terenie Specjalistycznego Zespołu Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej;
 - murowana kaplica pod wezwaniem Matki Boskiej Siewnej w Mesznej – ufundowana według legendy w 1750 roku przez bogatych gospodarzy jako wotum wdzięczności, wpisana do rejestru zabytków, jest własnością Gminy;
 - kamienny posąg przydrożny Chrystusa Nazareńskiego na kolumnie z 1819 roku otoczony balustradą z 1838 roku.

- Obiekty budownictwa willowego z przełomu XIX i XX wieku:
 - Willa Juliana Falata, tzw. „Falatówka” w Bystrej. Dziś stanowi muzeum biograficzno – artystyczne artysty, który zamieszkał w willi w roku 1920 po ustąpieniu ze stanowiska rektora krakowskiej ASP, wpisana do rejestru zabytków (zdjęcie poniżej);
 - Willa Hałamówka;
 - Willa Krystyna.

Zdjęcie 2. Willa Juliana Falata w Bystrej

<http://www.wilkowice.pl>

1.3. Uwarunkowania ochrony środowiska

Wilkowice są bogato ukształtowanym obszarem otoczonym pasmem gór o łagodnych, kopulastych formach szczytów i silnie nachylonych, przeważnie południowych zboczach. Góry te zbudowane są z twardego piaskowca godulskiego, poprzedzianego warstwami łupków fliszu karpackiego. Wilkowice są bardzo atrakcyjnym obszarem, zarówno pod względem krajobrazowym, jak i pod względem warunków środowiska przyrodniczego. Lasy, stanowiące ponad 50% powierzchni Gminy zajmują część wschodnią i zachodnią. Bogate kultury drzew liściastych i charakterystyczne dla tego terenu świerczyny przeważają w górach. Zachowały się także fragmenty naturalnej roślinności np. cis pospolity, lipa drobnolistna a także sosna zwyczajna. Teren Gminy przecina pas rzeki Białej wraz z jej dopływami oraz dział wodny dorzecza Soły. Część potoków i strumyków mających swe źródła na zboczach Klimczoka, Szyndzielni i Magury, spływa do rzeki Soły, zaś większość zasila swymi wodami rzekę Białą.

Gmina leży w górskiej strefie klimatycznej. Specyficzny mikroklimat Wilkowic sprawia, że teren stał się atrakcyjny pod względem uzdrowiskowym, szczególnie obszar Bystrej. Dlatego też, już pod koniec XIX wieku miejscowość ta znana była ze swych leczniczych właściwości. Położone nieco niżej sołectwa Wilkowice i Meszna charakteryzują się łagodniejszym klimatem.

Wilkowice są obszarem o zróżnicowanym, piętrowym układzie elementów klimatycznych. Średnia roczna temperatura powietrza waha się powyżej 6°C na obszarze zlokalizowanym poniżej 700 m n.p.m., zaś na wysokości 700 – 1100 m n.p.m. utrzymuje się między 4 – 6°C. Długość okresu wegetacji zaś waha się w granicach 170 – 200 dni. Średnie roczne sumy opadów są wysokie i wynoszą od 900 do 1400 mm. Liczba dni z przymrozkami 100 – 150. Doskonałe walory klimatyczne – duże nasłonecznienie, łagodny klimat i górskie powietrze, a także występowanie wód mineralnych spowodowały, że Gmina jest często odwiedzana przez turystów.

1.4. Infrastruktura techniczna

Poprzez infrastrukturę techniczną należy rozumieć urządzenia, które umożliwiają świadczenie usług komunikacyjnych i transportowych – obejmuje więc drogi kolejowe, lądowe, wodne, lotnicze, mosty. Infrastruktura techniczna umożliwia świadczenie usług z dziedziny łączności (np. sieć telefoniczna), energetyki i dostarczania ciepła i wody - wodociągi, sieci ciepłownicze i gazowe, oraz usuwanie ścieków i odpadów (kanalizacje, oczyszczalnie ścieków, urządzenia i instalacje redukujące zanieczyszczenia gazowe i pyłowe).

1.4.1. Komunikacja i transport

Przez obszar Gminy Wilkowice przebiegają ważne połączenia komunikacyjne. Stanowi je linia kolejowa relacji Bielsko-Biała – Żywiec oraz droga krajowa nr 69 (Bielsko-Biała – Żywiec), która jest częścią paneuropejskiego korytarza transportowego nr VI. Równoległe do drogi krajowej nr 69 biegnie droga wojewódzka nr 942 (Bielsko-Biała – Szczyrk – Wisła). W roku 1991 nastąpiło otwarcie dwóch nowych przejść granicznych w Zwardoniu i Korbielowie, które wpłynęło na zwiększenie natężenia ruchu na terenie Gminy. Wzrost natężenia ruchu z jednej strony powoduje zagrożenie komunikacyjne, z drugiej zaś - wpływa na dużą przepływowość, dając szanse rozwoju ruchu turystycznego na terenie Gminy.

1.4.2. Gospodarka wodno – ściekowa

Sieć wodociągowa w Wilkowicach zasilana jest z trzech ujęć wody powierzchniowej. Długość sieci rozdzielczej wodociągowej w Gminie wynosiła w 2009 roku 101,5 km. W Bystrej sieć wodociągowa zasilana jest z ujęcia Górnej Bystrej poprzez rurociąg o średnicy 200 mm, którego łączna długość wynosi 25,3 km. Sieć wodociągowa w Miesznej zasilana z ujęcia powierzchniowego na potoku Miesznianka i studni głębinowej usytuowanej nad potokiem Miesznianka w Górnej Miesznej. Sieć wodociągowa wymaga rozbudowy, a jej stan techniczny można określić jako niezadowalający. Sieć w większości jest wykonana z żeliwa i stali, a tylko

niewielki jej procent z PCV. Ze względu na zły stan istniejących rurociągów, straty wody w sieci wynoszą prawie 25,5%. W każdym z sołectw Gminy Wilkowice istnieją niezależne układy wodociągowe. Na terenie Gminy działają trzy spółki wodociągowe, które zajmują się eksploatacją i budową wodociągów. Są to: Spółka Wodociągowa w Wilkowicach, Spółka Wodociągowa w Bystrej oraz Spółka Wodociągowa w Mesznej.

W listopadzie 2005 roku został uchwalony „Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków”. Regulamin określa zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania ścieków. Określa także prawa i obowiązki przedsiębiorstw i odbiorców prywatnych. Głównym celem rozwoju infrastruktury Gminy jest rozbudowa istniejącego systemu kanalizacji, której rozbudowa prowadzona jest zgodnie z możliwościami finansowymi Gminy. Długość sieci kanalizacyjnej w Gminie wynosi 67,2 km (stan na 2009 rok, dane GUS). Długość sieci kanalizacyjnej w sołectwie Bystra wynosi nieco ponad 30 km. Sieć wodociągowa ma natomiast długość 50 km i stanowi 34% całej sieci wodociągowej w Gminie. Jak wspomniano wcześniej, sołectwo posiada swoją Spółkę Wodociągową, której przedmiotem działalności jest budowa, utrzymanie i eksploatacja urządzeń wodociągowych. Spółka zaopatruje mieszkańców Bystrej w wodę dla celów bytowych i komunalnych. Ujęcie infiltracyjne położone jest w zlewni rzeki Białki, w malowniczych rejonach Beskidu Śląskiego. Woda z tego ujęcia jest krystalicznie czysta i posiada I klasę czystości.

Tabela 1. Gospodarka komunalna w Gminie Wilkowice

Rodzaj instalacji	% ogółu ludności użytkującej instalacje
wodociąg	76,2
kanalizacja	30,6
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca (w m ³)	28,5 m ³

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych, GUS 2009

1.4.3. Sieć gazowa

Długość czynnej sieci gazowej w Gminie Wilkowice wynosi blisko 140 km, co oznacza, że podłączono do niej ok. 2 678 gospodarstw domowych. Sieć gazowa na terenie Gminy jest siecią nową, toteż jej stan techniczny oceniany jest jako dobry. Sieć zasilana jest z głównego gazociągu wysokoprężnego Bielsko-Biała – Buczkowice – Żywiec przez stacje redukcyjne gazu w Bystrej i Mesznej. Gazociąg ten zapewnia pokrycie pełnego zapotrzebowania na gaz, toteż nie przewiduje się w najbliższym czasie większych inwestycji w zakresie gazyfikacji. Przewidywane jest jednak podłączanie indywidualnych budynków. Istniejący układ, umożliwiający korzystanie z gazu z magistrali gazociągowej Bielsko-Biała – Żywiec, stwarza możliwość rozwoju systemów obsługi w szczególności zwiększając liczbę gospodarstw domowych korzystających z ogrzewania

gazem. Taka sytuacja jest korzystna z punktu widzenia ochrony środowiska, zmniejszając stopień zanieczyszczenia powietrza i ilości odpadów. Podłączenie sieci gazowej na całym obszarze Gminy Wilkowice spowodowało zmianę części istniejących dotąd kotłowni węglowych na kotłownie gazowe.

1.4.4. Sieć elektryczna

Energię elektryczną zapewnia Gminie Wilkowice sieć niskiego napięcia, która w większości jest siecią powietrzną. Istnieją tylko niewielkie fragmenty sieci kablowej powiązanej z liniami napowietrznymi. Energia dostarczana poprzez sieci elektroenergetyczne 15 i 0,4 (kV), które eksploatowane są przez dwa Zakłady Energetyczne Beskidzkiej Energetyki S.A. W miejscowościach Wilkowice i Bystra sieci eksploatowane są przez Zakład Energetyczny Bielsko-Biała, w miejscowości Meszna przez Zakład Energetyczny Żywiec.

1.4.5. Gospodarka odpadami komunalnymi

Obecny system gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie Wilkowice jest nastawiony na obsługę wszystkich jej mieszkańców i opiera się na współpracy ze Spółką EKOLAD Sp. z o.o. w Wilkowicach, będącej własnością Gminy Wilkowice i Buczkowice. Istniejący potencjał i możliwości techniczne Spółki EKOLAD gwarantują stały odbiór odpadów i stanowią jednocześnie podstawę do prowadzenia stabilnej gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie. Ponadto, Gmina już od połowy lat 90. prowadzi systematyczną zbiórkę surowców wtórnych w oparciu o metodę segregacji „u źródła”. Wprowadzony system zyskał akceptację mieszkańców Gminy. Odpady zbiera się w odpowiednio oznaczonych workach foliowych. Aktualnie w ten sposób zbiera się: szkło, tworzywa sztuczne, puszki i drobny złom oraz makulaturę.

1.4.6. System ciepłowniczy

Pomimo dostępności paliwa gazowego, najbardziej powszechnym surowcem opałowym na terenie Gminy wciąż pozostaje węgiel. W indywidualnym ogrzewnictwie na terenie Gminy funkcjonują głównie urządzenia grzewcze o przestarzałej konstrukcji, takie jak kotły komorowe tradycyjne, bez regulacji i kontroli ilości podawanego paliwa do paleniska oraz bez regulacji i kontroli powietrza wprowadzanego do procesu spalania, o sprawności średniorocznej wynoszącej ok. 50%. Stosowane urządzenia grzewcze są nieefektywne, kominy spalinowe i spalany węgiel – złej jakości. W konsekwencji, wiele trujących części lotnych, zawartych w spalonym węglu (smoły, popioły, toksyczne gazy, będące w 30% składnikami węgla) nie są całkowicie spalane, lecz uwalniane bezpośrednio do atmosfery. W starych nieefektywnych urządzeniach grzewczych spala się niskiej jakości węgiel niesortymentowany, a często także

różnego rodzaju materiały odpadowe i odpady komunalne. Wszystko to przyczynia się do znacznej, rozproszonej niskiej emisji. Gmina Wilkowice na tle 10 gmin powiatu bielskiego pod względem poziomu emisji zanieczyszczeń SO₂, NO₂, CO i pyłu zajmuje 7 miejsce.

1. 5. Własność gruntów i budynków

Gmina Wilkowice składa się z trzech sołectw. Największą powierzchnię zajmuje sołectwo Wilkowice, o niespełna 400 ha mniejsze jest sołectwo Bystra (tabela 2).

Tabela 2. Powierzchnia sołectw Gminy Wilkowice

Nazwa miejscowości	Obszar (ha)
Bystra	1 393
Meszna	261
Wilkowice	1 786
Ogółem	3 440

Źródło: dane własne Urzędu Gminy Wilkowice

Lesistość Gminy wynosi 50,1 % (powierzchnia lasów to 1 761,9 ha – dane GUS za 2009 rok). Grunty leśne stanowiące własność Skarbu Państwa to 1 106,2 ha, z czego w zarządzie Lasów Państwowych pozostaje 1 098,2 ha. Grunty leśne należące do osób prywatnych stanowią ok. 36% ogólnej powierzchni lasów (640 ha).

Użytki rolne w Gminie zajmują 1 032 ha powierzchni (na podstawie danych GUS z 2005 roku). W strukturze użytków rolnych najczęściej miejsca zajmują grunty orne, stanowiąc 57% wszystkich użytków. Dużą powierzchnię zajmują także trwałe użytki zielone (m. in. łąki).

1.5.1. Zasoby mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe Gminy Wilkowice (dane GUS na dzień 31.12.2007 roku) to 4 612 mieszkań o łącznej powierzchni 401 775 m². Struktura własności mieszkań jest zróżnicowana - na terenie Gminy znajdują się mieszkania gminne (komunalne), które stanowią ok. 1,88% ogółu mieszkań, zakładów pracy – 0,13%, osób fizycznych – 97,6% i innych podmiotów – 0,3%.

Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe Gminy Wilkowice według form własności w 2007 roku

Forma własności	Ilość mieszkań (mieszk.)	Powierzchnia mieszkań (m ²)
Zasoby gminne (komunalne)	87	3 215
Zasoby zakładów pracy	6	246
Zasoby osób fizycznych	4 505	397 470
Zasoby pozostałych podmiotów	14	844
Ogółem	4 612	401 775

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych, GUS 2009

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie Gminy to 87,9 m² (dla obszaru Polski średnia powierzchnia mieszkań wynosi 70,9 m²), z czego na osobę przypada 32,4 m² (w Polsce na 1 osobę przypada jedynie 24,2 m²). Mimo tak wysokich wskaźników powierzchni mieszkań do liczby zamieszkujących je osób, stan zasobów mieszkaniowych na terenie Gminy należy ocenić bardzo źle. Kryterium, jakim jest porównywalnie niski stopień wartości zasobu mieszkaniowego, określa się na podstawie wskaźnika, który mówi o liczbie lokali mieszkalnych bez instalacji techniczno – sanitarnej. Z budynków mieszkalnych na terenie Gminy, bez instalacji centralnego ogrzewania pozostaje 1 055 mieszkań (blisko 23%), 243 mieszkania nie są podłączone do sieci wodociągowej (5,26%), 505 mieszkań nie posiada dostępu do ustępu splukiwanego (prawie 11%), a 559 mieszkań nie jest wyposażonych w łazienkę (12,12%). Do gazu sieciowego niepodłączonych jest 2 026 mieszkań (prawie 44%).

Stan zasobów mieszkaniowych Gminy wraz z liczbą wypłacanych dodatków mieszkaniowych wiele mówi o sytuacji materialnej jej mieszkańców. Dodatek mieszkaniowy może otrzymać osoba, której średni miesięczny dochód brutto (na każdego domownika) nie przekracza: w gospodarstwie jednoosobowym 175 % najniższej emerytury, czyli 1181,43 zł lub w gospodarstwie wieloosobowym 125 % najniższej emerytury, czyli 843,88 zł na członka rodziny. Na terenie Gminy w 2009 roku wypłacono 143 dodatki mieszkaniowe (o ponad 8% więcej niż w roku poprzednim) w łącznej wysokości 14 927 zł.

Zidentyfikowane obszary problemowe:

- Sieć wodociągowa wymaga rozbudowy i modernizacji. Takie założenia powinny być stałym priorytetem działań Gminy.
- Gospodarka ściekowa wymaga wielu działań mających na celu jej rozwój. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest celem koniecznym do poprawy życia mieszkańców i ochrony środowiska. Dlatego też jednym z podstawowych działań inwestycyjnych Gminy jest ograniczenie zrzutu nieoczyszczonych ścieków do gruntu i wód oraz rozbudowa systemów oczyszczania ścieków.
- Z uwagi na stan powietrza atmosferycznego na obszarze Gminy, należy dążyć do wymiany istniejących węglowych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych i budynkach użyteczności publicznej na bardziej ekologiczne (np. gazowe). Gmina powinna zatem dołożyć starań w kierunku osiągnięcia jak najwyższego stopnia zgazyfikowania budownictwa oraz wykorzystania alternatywnych źródeł energii (w tym energii słonecznej).
- Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego. Należy wspierać działania, zmierzające do zapewnienia infrastruktury techniczno – sanitarnej dla gospodarstw domowych na terenie Gminy.
- Podjęcie działań modernizacyjnych na rzecz poprawy jakości przestrzeni publicznej i przestrzeni zamieszkania stwarza szansę na wzrost atrakcyjności terenów ze względu na

lokowanie tu różnego rodzaju inicjatyw, handlu i usług, co stanowi impuls do poprawy wyglądu zabudowy i stanu zagospodarowania terenu.

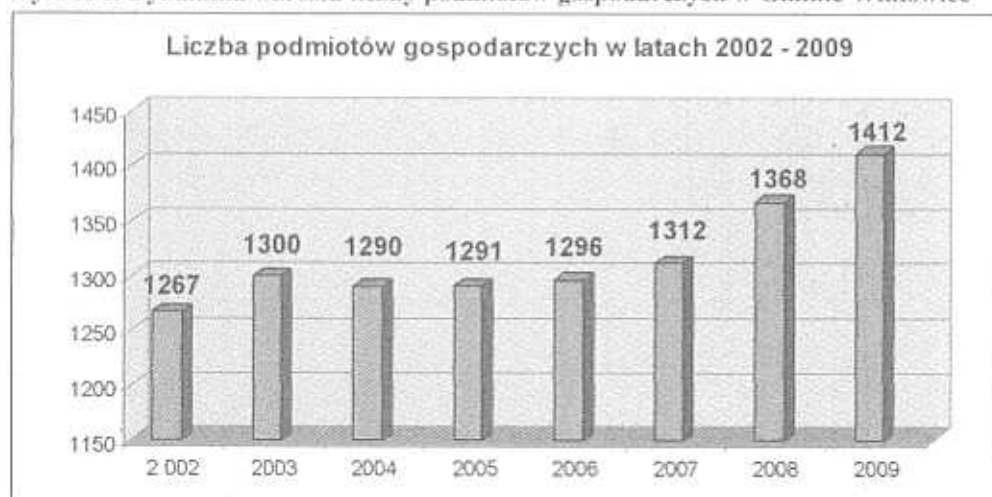
- Poprawa warunków mieszkaniowych to również poprawa jakości środowiska urbanistycznego. Brak infrastruktury technicznej, dojazdów i usług to znaczne pogorszenie jakości życia. Odnowa tkanki urbanistycznej, która towarzyszy procesowi modernizacji zasobów mieszkaniowych, uwzględnia zasady racjonalnego zużycia energii w budynku, zaopatrzenia w wodę i kanalizację.

2. Gospodarka Gminy Wilkowice

2.1. Struktura podstawowych branż gospodarki

Analizując liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw po 2000 roku, obserwujemy dynamiczny rozwój Gminy Wilkowice. Podczas gdy w roku 2000 zarejestrowano 1 097 podmiotów, w roku 2007 zarejestrowano już 1 312 podmiotów. Dwa lata później, liczba firm na terenie Gminy wzrosła o dodatkowe 100 jednostek. W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, liczba podmiotów sektora prywatnego wynosi: 103,32. Dla porównania: wskaźnik dla powiatu bielskiego kształtuje się na poziomie 93,13, a dla całego województwa wynosi on 92,32.

Wykres 1. Dynamika wzrostu liczby podmiotów gospodarczych w Gminie Wilkowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych, GUS 2009

Wysoki udział branży usługowej w strukturze gospodarki Gminy i jej potencjał turystyczny powodują, że to właśnie ta gałąź gospodarki zatrudnia najwięcej pracowników: m.in. w agroturystyce, gastronomii, hotelarstwie. Uwzględniając w analizie polską klasyfikację działalności, najwięcej jednostek działających w gminie, znajduje się w sekcji G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego. Na drugim miejscu pod względem liczebności są firmy działające w Obsłudze

nieruchomości, wynajmie i usługach związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Ponadto liczne są firmy działające w obszarze budownictwa i przetwórstwa przemysłowego. Duży wzrost liczby jednostek zanotowano w sekcji K: Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Od roku 2002 liczba takich firm wzrosła ze 126 do 190. Wiele podmiotów zaczęło działalność w szeroko pojętej edukacji – powstało 9 nowych firm w ciągu siedmiu lat. Również w ochronie zdrowia i budownictwie co roku rejestruje się nowe podmioty (tabela 4).

Tabela 4. Podmioty gospodarcze w Gminie Wilkowice wg sekcji PKD

Nazwa Sekcji	Liczba podmiotów w roku 2009	Udział % w ogólnej ilości podmiotów	Spadek/wzrost liczby podmiotów w stosunku do roku 2002	Spadek/wzrost liczby podmiotów w stosunku do roku 2002 (2002=100%) [%]
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo i łowiectwo	22	1,55	-5	-81,5
Sekcja C - Górnictwo	1	0,07	+1	+100
Sekcja D - Przetwórstwo przemysłowe	178	12,6	+1	+101
Sekcja E - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	3	0,2	nie zmieniło się	nie zmieniło się
Sekcja F - Budownictwo	184	13,03	10	+105,7
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	416	29,46	nie zmieniło się	nie zmieniło się
Sekcja H - Hotele i restauracje	45	3,20	+3	+107
Sekcja I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	104	7,40	+7	+107
Sekcja J - Pośrednictwo finansowe	43	3,04	nie zmieniło się	nie zmieniło się
Sekcja K - Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	190	13,45	+64	+150
Sekcja L - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	5	0,35	nie zmieniło się	nie zmieniło się
Sekcja M - Edukacja	27	1,91	+9	+150

Sekcja N - Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	91	6,44	+35	+162,5
Sekcja O - Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	103	7,30	+19	+122,6
Razem	1412	100%		

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych, GUS 2009

Do największych pracodawców na terenie Gminy Wilkowice (zatrudniających ponad 100 pracowników) zalicza się:

- Specjalistyczny Zespół Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej (branża: ochrona zdrowia),
- Spółdzielnię „Bystrzanka” (branża: sklepy ogólnospożywcze, piekarnia, wytwórnia napojów gazowanych, produkcja naturalnej wody źródlanej „Bystrzanka”);
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Szpital Kolejowy w Wilkowicach - Bystrej (branża: ochrona zdrowia).

2.2. Rolnictwo

W Gminie Wilkowice występuje znaczne rozdrobnienie agrarne gospodarstw. Przeciętna wielkość gospodarstwa indywidualnego nie przekracza 2ha. Warunki klimatyczne także nie sprzyjają produkcji rolnej ze względu na krótki okres wegetacji. Wynosi on średnio od 170 do 200 dni, w tym z przymrozkami od 100 do 150 dni. Występują tutaj głównie gleby brunatne kwaśne gliniaste lub gleby pyłowe. Na najwyższych wzniesieniach w tym rejonie występują gleby szkieletowe, typowe dla stadium początkowego procesu glebotwórczego. W dolinach rzek ciągną się pasy mał. Znaczna powierzchnia Gminy to tereny górzyste, silnie pofałdowane. Rzeźba terenu oraz warunki klimatyczno - wodne sprzyjają powstawaniu intensywnej erozji, która powoduje degradację gleb bez możliwości jej regeneracji.

Użytki rolne w Gminie zajmują 1 032 ha powierzchni (na podstawie danych z 2005 roku). W strukturze użytków rolnych najwięcej miejsca zajmują grunty orne, stanowiąc 57% wszystkich użytków. Dużą powierzchnię zajmują także trwałe użytki zielone.

Tabela 5. Użytki rolne w Gminie Wilkowice

UŻYTKI ROLNE W GMINIE WILKOWICE				
Lata	2002	2003	2004	2005
użytki rolne [ha]	1040	1040	1032	1032
grunty orne	428	590	590	590
sady	67	60	60	60
łąki	318	284	207	207
pastwiska	227	106	175	175
POZOSTAŁE GRUNTY I NIEUŻYTKI	641	631	639	639

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych, GUS 2009

Na gruntach ornych w Gminie Wilkowice uprawiane są głównie zboża, następnie ziemniaki, rośliny pastewne, rośliny przemysłowe oraz rośliny strączkowe jadalne. Wśród zbóż uprawiana jest głównie pszenica ozima i jara, jęczmień ozimy i jary, owies. Z roślin przemysłowych uprawiane są głównie rzepak i rzepik oraz buraki cukrowe.

2.3. Turystyka

Gmina Wilkowice posiada niezwykle dogodne warunki do rekreacji i uprawiania sportu. Otoczona jest pasmem gór Beskidu Śląskiego: Kozia Góra, Szyndzielnia, Klimczok, Magura oraz Beskidu Małego: Czupel, Magurka Wilkowiicka, Rogacz. Wszystkie połączone gęstą siecią znakowanych szlaków turystycznych oraz szlakami narciarskimi. Przez Gminę przebiega szlak rowerowy Greenways, w zimie można korzystać z trzech wyciągów narciarskich i trasy biegowej na Magurce Wilkowiickiej. Do dyspozycji gości i turystów pozostaje również kryty basen w DW Magnus w Bystrej oraz nowoczesna, pełnowymiarowa hala sportowa w Wilkowicach.

2.3.1. Baza noclegowa

Obecna baza noclegowa na terenie Gminy nie pozwala na pełne wykorzystanie potencjału turystycznego, jakim dysponują Wilkowice. Część turystów zmuszona jest do korzystania z bazy noclegowej zlokalizowanej w Bielsku - Białej. Konieczne są zatem inwestycje w lokalną infrastrukturę turystyczną. Obecnie największe zapotrzebowanie jest na stosunkowo tanie noclegi dla turystów aktywnie wypoczywających (wędrowki górskie, narciarstwo itp.). Lokalizacja na terenie Gminy ważnego ośrodka medycznego (Specjalistycznego Zespołu Chorób Płuc i Gruzlicy w Bystrej) stwarza również możliwość rozwoju tzw. turystyki biznesowej (udział w sympozjach, konferencjach itp.).

Tabela 6. Baza noclegowa Gminy Wilkowice

L. p.	Nazwa	Lokalizacja	Rodzaj
1	Schronisko Górskie PTTK na Magurce	Wilkowice	schronisko turystyczne
2	Schronisko na Rogaczu	Wilkowice	chata studencka
3	Agroturystyka "Alfa"	Bystra	agroturystyka
4	Zajazd Regionalny "Chata Na Groniu"	Bystra	zajazd
5	Ośrodek Wczasowo-Szkoleniowy "Magnus"	Bystra	hotel, domki campingowe
6	Zajazd "Pod Zródłem"	Bystra	pensjonat
7	Dom Wczasowy "Sadyba"	Bystra	dom wczasowy
8	Pensjonat Salamandra	Bystra	pensjonat
9	"Skapark"	Bystra	dom wczasowy, domki campingowe
10	Ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy	Bystra	dom wczasowy
11	"Laciakówka"	Meszna	agroturystyka
12	Agroturystyka "Partner"	Meszna	agroturystyka
13	Ośrodek Obozowo-Szkoleniowy "Wilczyko"	Wilkowice	domki campingowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.wilkowice.pl>

2.3.2. Baza gastronomiczna

Baza gastronomiczna Gminy nie jest wystarczająco rozwinięta. Usługi tego typu świadczy jedynie 8 podmiotów. Ponadto większość hoteli i pensjonatów świadczy usługi gastronomiczne (dla swoich klientów). Duża część gości przebywających na terenie Gminy Wilkowice zmuszona jest jednak korzystać z bazy gastronomicznej Bielska - Białej.

2.3.3. Baza towarzysząca

Gmina znajduje się w doskonałym położeniu geograficznym, bogatym w specjalistyczną infrastrukturą techniczną. Kluczowe znaczenie dla tego obszaru ma schronisko na Magurce Wilkowieckiej, zwanej także Górą Józefa. Z polany podszczytowej Magurki roztacza się urzekająca panorama na Beskid Śląski, Mały oraz Żywiecki: m. in. na Babią Górę, Piłsko, Wielką Raczę, Baranią Górę, Skrzyczne oraz Klimczok. Wielką zaletą tego miejsca jest gęsta sieć szlaków turystycznych:

- Zielony - z Wilkowic - 2,15 godz.;
- Zielony - ze Straconki Kościół - 1,15 godz.;
- Żółty - ze Straconki Kościół - 2,15 godz.;
- Żółty - z Międzybrodzia Białskiego - 2,30 godz.;
- Niebieski - z Przełęczy Przegibek - 1,00 godz.;
- Niebieski - z Czernichowa - 2,15 godz.;
- Czerwony - z Mikuszowic Krakowskich (w Bielsku-Białej) - 2,30 godz.;
- Czerwony - z Wilkowic - 1,40 godz.

Gmina Wilkowice posiada również bardzo długie tradycje narciarskie. Szczególnie związane jest to z Magurką, gdzie rozgrywane są rokrocznie zawody narciarskie. Obecnie na terenie Gminy zlokalizowany jest wyciąg narciarski w Bystrej przy ul. Klimczoka. Przez teren Gminy biegnie także narciarska trasa biegowa Cygański Las – Kozia Góra - Bystra Leśniczówka. Jest to trasa dla part tourowych i biegowych o długości 5,3 km. Gmina robi wszystko w tym kierunku, aby podtrzymać tradycje sportowe obszaru, poprzez organizowanie cyklicznych zawodów sportowych oraz utrzymywanie szlaku, wykorzystywanego w sezonie letnim, jako trasy spacerowej i coraz bardziej popularnej turystyki konnej oraz narciarskiej trasy biegowej w partiach szczytowych Magurki Wilkowieckiej.

Przez teren Gminy przebiega międzynarodowy szlak rowerowy Greenways. Międzynarodowa Trasa Rowerowa Greenways Kraków – Morawy – Wiedeń to szlak dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego tworzony w oparciu o sieć tras rowerowych, pieszych, wodnych,

konnych oraz edukacyjnych ścieżek tematycznych. Główną jego osią jest 780-kilometrowa trasa rowerowa, która łączy zabytkowe miasta i miasteczka, a także cenne przyrodniczo, krajobrazowo i kulturowo tereny wiejskie. Biegnie od Jury Krakowskiej, przez Ziemię Pszczyńską, Śląsk Cieszyński i Beskidy, szlak przedostaje się na Morawy Południowe, gdzie pośród winnic dociera do Dolnej Austrii.

W 2007 roku na terenie Gminy utworzono ścieżkę przyrodniczo-dydaktyczną (*Park Gminny w Wilkowicach*). W pobliżu parku przebiega szlak turystyczny, prowadzący od stacji PKP Wilkowice - Bystra przez Magurę na Klimczok. Na terenie parku spotkać można wiele ciekawych okazów przyrodniczych m. in. wyróżniający się pod względem rozmiarów buk zwyczajny, grupę dębów szypułkowych, które w przyszłości mają szansę zostać pomnikami przyrody oraz jesion wyniosły o obwodzie w pierśnicy 300 cm, co również kwalifikuje to drzewo do objęcia ochroną jako pomnik przyrody. Ścieżkę dydaktyczną wyznaczają kamienne, ponumerowane słupki, znajdujące się przy każdym obiekcie przyrodniczym.

Zidentyfikowane obszary problemowe:

- Ogromny potencjał walorów krajobrazu i przyrody stanowią możliwość rozwoju handlu, usług i turystyki na terenie Gminy. Możliwości te nie są jednak w pełni wykorzystywane – baza noclegowa i gastronomiczna nie jest wystarczająco rozwinięta, co powoduje, że mimo obiektywnej atrakcyjności Gminy, turyści wybierają ośrodki o większej renomie i gęściej ułożonej siatce schronisk i miejsc noclegowych.
- Gmina posiada liczne atuty w postaci atrakcyjnego położenia geograficznego, unikalnych walorów krajobrazowych i bogatego dziedzictwa kulturowego. Wykorzystać te walory można jedynie poprzez intensywne działania na rzecz promocji Gminy.
- Analizując strukturę największych pracodawców należy stwierdzić, że poważną bolączką Gminy jest brak zakładów produkcyjnych o wielkości zatrudnienia ponad 100 osób. Władze lokalne powinny stwarzać warunki do ulokowania na terenie Gminy nowych zakładów pracy, m. in. poprzez przeznaczanie pod inwestycje uzbrojonych nieruchomości gminnych.

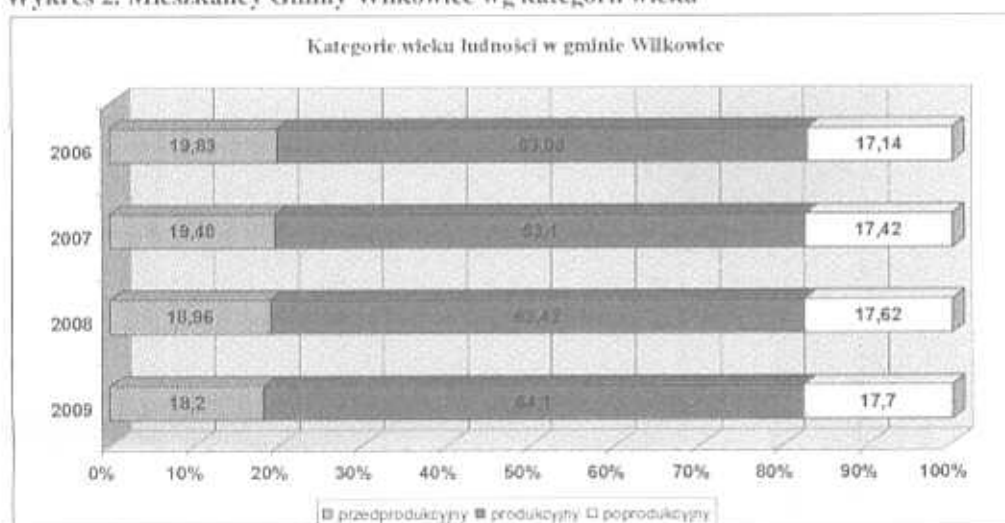
3. Sfera społeczna

3.1. Struktura demograficzna i społeczna

Na ponad 3 tys. ha, które zajmuje Gmina Wilkowice, mieszka 12 822 mieszkańców. Na każdym 1 km² zamieszkuje 373 osoby, podczas gdy średnia gęstość zaludnienia Polski wynosi 122 osoby/1 km². Pozwala to uznać Gminę za obszar o dużej gęstości zaludnienia.

Mężczyźni stanowią 47,5% a kobiety 52,5% ogółu ludności Gminy. Najliczniejszą kategorię wiekową, stanowią osoby w wieku produkcyjnym (18 – 60 lub 65 lat). Mniej liczna jest kategoria osób w wieku przedprodukcyjnym (0 – 17 r. z.), a najmniej liczebna jest grupa osób w wieku poprodukcyjnym – dla mężczyzn powyżej 65 r. z., a dla kobiet – powyżej 60 r. z. (wykres 1). Analizując dane dotyczące struktury kategorii wiekowych, daje się zauważyć postępujący proces starzenia się mieszkańców Gminy. Z roku na rok maleje liczba dzieci i młodzieży, a rośnie liczebność seniorów. Nie jest to sytuacja korzystna z punktu widzenia przyszłej sytuacji demograficznej i ekonomicznej tego obszaru.

Wykres 2. Mieszkańcy Gminy Wilkowice wg kategorii wieku

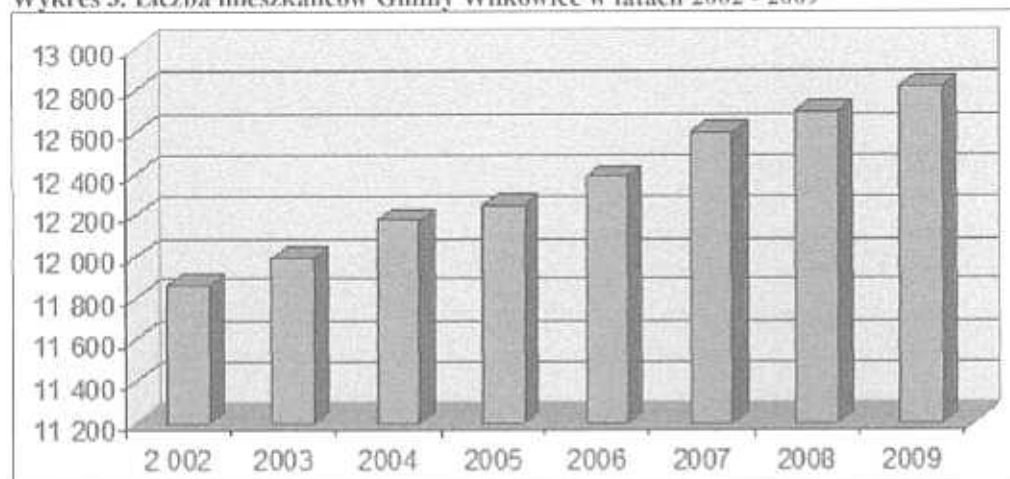

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS 2009

Wskaźnik feminizacji w Gminie Wilkowice, ukazujący relacje między liczbą kobiet i mężczyzn, wynosi 110. Oznacza to, iż na stu mężczyzn przypada 110 kobiet. Wskaźnik ten jest wyższy niż wskaźnik dla województwa śląskiego i całego kraju (107). Z kolei wskaźnik obciążenia ekonomicznego, informujący o tym, ile osób w wieku emerytalnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym, w Gminie wynosi 55, 8 (dla Polski wynosi on 55).

W Gminie Wilkowice występuje również ujemny przyrost naturalny. W minionym roku urodziło się 113 najmłodszych mieszkańców Gminy, a zmarło 138 osób (tabela 1). Tendencja jest taka, że więcej mieszkańców umiera niż się rodzi (wyjątkiem był rok 2008, kiedy to po raz pierwszy od wielu lat zanotowano dodatni przyrost naturalny). Obserwowany trend w Gminie jest taki sam jak w całym kraju, gdzie notuje się systematyczny spadek narodzin. Mimo to, liczba mieszkańców Gminy wzrasta sukcesywnie (wykres 2). Powodem takiego stanu rzeczy jest dodatnie saldo migracji. Największy udział miały w nim zameldowania z miast, co świadczyć może o dużej atrakcyjności Gminy Wilkowice dla osób z miasta.

Wykres 3. Liczba mieszkańców Gminy Wilkowice w latach 2002 - 2009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS 2009

Tabela 7. Ruch naturalny ludności w Gminie Wilkowice

Ruch naturalny wg płci w Gminie Wilkowice								
Urodzenia żywe	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ogółem	94	108	99	105	107	111	131	113
mężczyźni	47	60	48	57	63	42	61	64
kobiety	47	48	51	48	44	69	70	49
Zgony ogółem								
ogółem	113	149	122	130	143	123	122	138
mężczyźni	56	67	62	74	73	57	66	87
kobiety	57	82	60	56	70	66	56	51
Przyrost naturalny								
ogółem	-19	-41	-23	-25	-36	-12	9	-25
mężczyźni	-9	-7	-14	-17	-10	-15	-5	-23
kobiety	-10	-34	-9	-8	-26	3	14	-2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych, GUS 2009

Sytuacja zdrowotna w Gminie Wilkowice przedstawia się zdecydowanie korzystniej niż w regionie – współczynnik umieralności (na 10 tys. mieszkańców) jest na analizowanym obszarze o ponad 7% niższy niż dla całego Śląska. Jednocześnie jednak, na obszarze Gminy sytuacja zdrowotna przedstawia się znacznie gorzej niż w całym powiecie bielskim.

3.2. Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna służy zaspokojeniu potrzeb społecznych i kulturalnych ludności. W skład infrastruktury społecznej wchodzi różnego rodzaju placówki oświatowe (np. przedszkola, szkoły), instytucje należące do służby zdrowia (np. ośrodki zdrowia, szpitale) i zapewniające dostęp do szeroko rozumianej kultury (np. teatry, biblioteki). Infrastruktura społeczna to także instytucje służące ochronie prawa i bezpieczeństwu jak sądy, policja i wojsko.

3.2.1. Edukacja

Na terenie Gminy Wilkowice zlokalizowane są trzy szkoły podstawowe, które w roku szkolnym 2008/2009 opuściło 133 absolwentów, a uczęszczało do nich 711 uczniów. Poza szkołami podstawowymi, w Gminie są dwa gimnazja – w tym jedno w Bystrej oraz trzy przedszkola. Kształcenie na poziomie ponadgimnazjalnym, uczniowie mogą realizować w szkołach średnich w powiecie bielskim.

Podstawową miarą powszechności nauczania są współczynniki skolaryzacji. Na podstawie ich analizy dla obszaru oddziaływania, sytuację szkolnictwa w Gminie można ocenić jako niekorzystną. Według danych GUS z 2008 roku, współczynnik skolaryzacji netto, który stanowi relację liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania dla Gminy przedstawia się następująco: dla szkół podstawowych i gimnazjów – 92,64% (dla województwa śląskiego wynosi on: 95,69%, a dla powiatu bielskiego: 95,22%).

3.2.2. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Na terenie Gminy Wilkowice znajdują się dwa szpitale. Jednym z nich jest Specjalistyczny Zespół Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej, dysponujący 258 łózkami. Jednostka posiada w swych strukturach 7 oddziałów szpitalnych (Oddział Pulmonologiczny z Pododdziałem Chemioterapii, Oddział Chorób Płuc i Gruźlicy, Oddział Chorób Wewnętrznych, Oddział Pulmonologiczny III, Oddział Rehabilitacji Oddechowej, Oddział Chirurgii Klatki Piersiowej, Oddział Pulmonologiczno-Alergologiczny), 4 poradnie specjalistyczne wraz z Zespołem Domowego Leczenia Tlenem, 5 pracowni diagnostycznych oraz gabinety konsultacyjne. Drugim znaczącym szpitalem jest Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Szpital Kolejowy w Wilkowicach - Bystrej. Dysponuje on ilością 195 łózek, posiada następujące oddziały: kardiologiczny, chorób wewnętrznych, opieki paliatywnej, neurologiczny. Ponadto w Gminie zlokalizowany jest jeden Gminny Ośrodek Zdrowia, dysponujący 6 gabinetami.

Na terenie Gminy działa również „Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych”. Ośrodek zlokalizowany jest w Wilkowicach.

3.3. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach programu rewitalizacji

W ramach programu rewitalizacji wsparciem zostaną objęte przede wszystkim następujące grupy społeczne: osoby dotknięte problemem ubóstwa, tj. korzystające z zasiłków pomocy

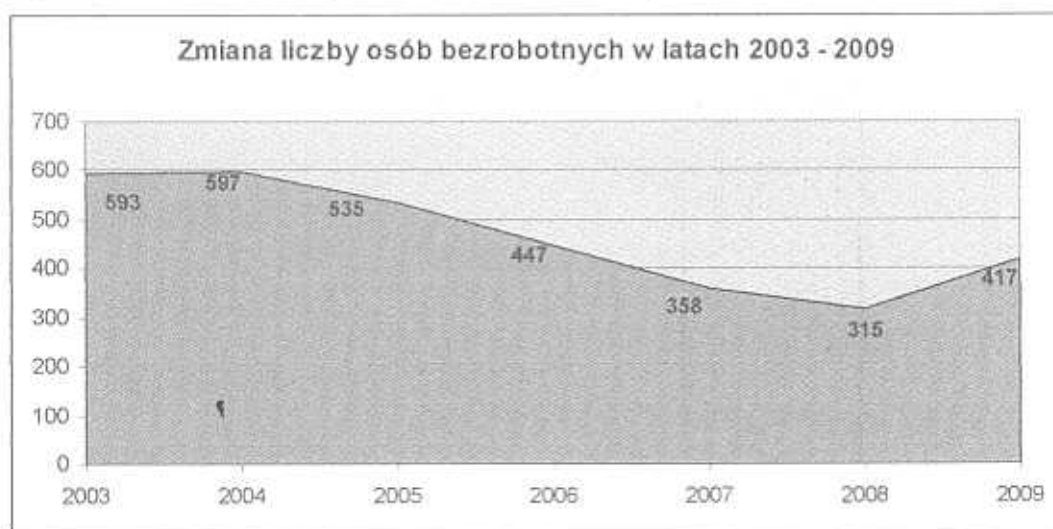
społecznej, osoby posiadające problemy mieszkaniowe, osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby o niskim poziomie wykształcenia.

Osoby korzystające z pomocy społecznej. Ze świadczeń pomocy społecznej na terenie Gminy korzysta liczna grupa gospodarstw domowych. Struktura udzielanej pomocy przedstawia się następująco (dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego 2002):

- 395 gospodarstw domowych pobiera rentę z tytułu niezdolności do pracy;
- 3 gospodarstwa domowe pobierają rentę socjalną;
- 109 gospodarstw domowych korzysta z renty rodzinnej;
- 40 gospodarstw domowych utrzymuje się z zasiłku dla bezrobotnych;
- 27 gospodarstw domowych korzysta z zasiłków pomocy społecznej.

Bezrobotni. Poniższy wykres przedstawia zmieniającą się liczbę bezrobotnych mieszkańców Gminy na przestrzeni sześciu lat. Jak można zauważyć, od 2004 roku obserwuje się systematyczny spadek liczby osób pozostających bez pracy. Zapewne w pewnym stopniu jest to uwarunkowane migracjami zagranicznymi, kiedy to po akcesji Polski z Unią Europejską, otworzyły się zagraniczne rynki pracy. Najmniejszą liczbę bezrobotnych zarejestrowano w roku 2008, ale też w przeciągu jednego roku liczba ta wzrosła o sto osób. Prawdopodobnie są to zmiany wywołane kryzysem gospodarczym, który zaczął oddziaływać również na gospodarkę Gminy.

Wykres 4. Liczba bezrobotnych w Gminie Wilkowice na przestrzeni lat 2003 – 2009

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych, GUS 2009

Najbardziej aktualne dane na temat bezrobocia na terenie Gminy Wilkowice i całego powiatu bielskiego (stan na dzień 31.07.2010 – dane Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku – Białej) przedstawiają się następująco:

Tabela 8. Bezrobotni w Gminie Wilkowice na tle powiatu bielskiego

Gmina	wg stanu na 31.07.2010 r.		wg stanu na 31.08.2010 r.		Struktura % z pozycji 3 ogółem	WZROST/ SPADEK
	Bezrobotni		Bezrobotni			
	Ogółem 1	Kobiety 2	Ogółem 3	Kobiety 4		
Bielsko-Biała	5337	2872	5351	2899	54,8	+14
Buczkowice	374	193	361	191	3,7	-13
Jasienica	525	286	513	287	5,3	-12
Jaworze	179	81	174	79	1,8	-5
Kozy	298	165	312	172	3,2	+14
Szczyrk	200	92	189	87	1,9	-11
Wilkowice	394	219	400	225	4,1	+6
Porąbka	550	282	556	285	5,7	+6
Wilamowice	411	245	423	245	4,3	+12
Czechowice – Dziedzice	1272	726	1257	727	12,9	-15
Bestwina	225	138	227	139	2,3	+2
RAZEM:	9765	5297	9763	5336	100	-2

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku-Białej

Osoby mające problemy mieszkaniowe. Stan zasobów mieszkaniowych Gminy (opisany w Rozdziale I) wraz z liczbą wypłacanych dodatków mieszkaniowych wiele mówi o sytuacji materialnej jej mieszkańców. Dodatek mieszkaniowy może otrzymać osoba, której średni miesięczny dochód brutto (na każdego domownika) nie przekracza: w gospodarstwie jednoosobowym 175 % najniższej emerytury, czyli 1181,43 zł lub w gospodarstwie wieloosobowym 125 % najniższej emerytury, czyli 843,88 zł na członka rodziny. Na terenie Gminy w 2009 roku wypłacono 143 dodatki mieszkaniowe (o ponad 8% więcej niż w roku poprzednim) w łącznej wysokości 14 927 zł.

Osoby o niskim poziomie wykształcenia. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy przedstawia się następująco: osoby z wykształceniem wyższym stanowią 8,8% ogółu mieszkańców, natomiast najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem średnim (25,8%), zasadniczym zawodowym (25,2%) i z wykształceniem podstawowym (20,6%). 1,7% mieszkańców Gminy nie ukończyło szkoły podstawowej lub nie odebrało żadnego kształcenia.

3.4. Struktura organizacji pozarządowych

Organizacje pozarządowe są ważnym elementem społeczeństwa demokratycznego. Obok sektora gospodarczego i sektora władzy publicznej, jako trzeci sektor stanowią fundament nowoczesnego państwa. Działalność organizacji pozarządowych stanowi bazę dla rozwoju społeczności lokalnych. Poprzez ogromną aktywność, rozeznanie istniejących problemów

i elastyczność w działaniu przyczyniają się przede wszystkim do wzmacniania procesu odbudowy społeczeństwa obywatelskiego. W wyniku swojej różnorodności organizacje pozarządowe mają istotny wpływ na rozwiązywanie istniejących w społeczeństwie problemów. Dzięki temu, że działają lokalnie i tworzone są przez ludzi autentycznie zainteresowanych rozwiązaniem danej kwestii dysponują większym potencjałem oraz dynamiką i skutecznością działania.

Obecnie na terenie Gminy Wilkowice istnieje 12 organizacji pozarządowych o zasięgu lokalnym. Do nich należą:

- Gminny Ludowy Klub Sportowy „Wilkowice”;
- Stowarzyszenie „Razem dla Wilkowic”;
- Stowarzyszenie Promocji Zdrowia Kolarzy „Sankol”;
- Stowarzyszenie Ekologiczno – Kulturalne Klub Gaja;
- Stowarzyszenie Kulturalne „Wrota Beskidów”;
- Uczniowski Klub Sportowy „Orzeł”
- Wilkowicki Klub Jeździecki „Drachman”;
- Klub Sportowy LKS Klimeczok;
- Stowarzyszenie „Pracownia na rzecz wszystkich istot”;
- Towarzystwo Przyjaciół Bystrej;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Bystra „Bystrzańska Inicjatywa”;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Mieszna

Zidentyfikowane obszary problemowe:

- Do problemów Gminy Wilkowice w aspekcie społecznym należą przede wszystkim: niski przyrost naturalny oraz niekorzystna struktura ludności pod względem ekonomicznym, z tendencją do wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Sprawia to, iż nieustannie zmniejsza się liczba ludności aktywnej zawodowo.
- Warunkiem rozwoju Gminy jest zahamowanie procesu jej marginalizacji poprzez poprawę jakości infrastruktury społecznej. Należy spodziewać się, że w miarę rozwoju Gminy zarówno „starzy” jak i „nowi” mieszkańcy będą bardziej się z nią utożsamiać. Powinna wpłynąć na to przede wszystkim stabilizacja gospodarcza, a także realizacja inicjatyw edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych itp.; poprawie ulegać będzie estetyka Gminy i jej sołectw.
- Gmina Wilkowice, ze względu na swoje atrakcyjne położenie i warunki przyrodnicze, powinna być postrzegana jako atrakcyjna alternatywa dla miejsca zamieszkania w stosunku do obszarów aglomeracyjnych. Oczekiwane rezultaty zależą od realizacji działań w kierunku poprawy jakości życia, co przyczyni się do wzrostu atrakcyjności gospodarczej Gminy oraz wzrostu zatrudnienia.

- Dla poprawy warunków życia społeczności lokalnej konieczne jest stałe monitorowanie i inicjowanie działań dla zaspokojenia potrzeb następujących grup:
 - bezrobotnych, głównie pod kątem możliwości ich zaktywizowania na rzecz założenia własnej działalności gospodarczej oraz przekwalifikowań,
 - młodzieży, w celu zapewnienia pożądanego poziomu i kierunków wykształcenia,
 - mieszkańców, pod kątem struktury handlu i usług,
 - lokalnych przedsiębiorstw, w aspekcie najistotniejszych problemów przy prowadzeniu biznesu oraz zgłaszanego, a nie zaspokajanego przez lokalne podmioty popytu na produkty i usługi.

4. Analiza SWOT Gminy Wilkowice

Analiza SWOT jest narzędziem wykorzystywanym do oceny sytuacji w przedsiębiorstwach, gminach, miastach. Ocenie poddaje się czynniki endogeniczne, wynikające ze specyfiki obiektu będącym przedmiotem analizy. Ocenia się jego słabe i mocne strony. Uwzględnia się także otoczenie, w którym dany obiekt funkcjonuje, a także sposób w jaki najbliższe środowisko wpływa na analizowany obiekt. Wpływ ten jest kwalifikowany jako szansa lub zagrożenie. Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji o jednostce na cztery grupy:

- **S** (*Strengths*) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu,
- **W** (*Weaknesses*) – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu,
- **O** (*Opportunities*) – szanse: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany,
- **T** (*Threats*) – zagrożenia: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Tabela 9. Analiza SWOT Gminy Wilkowice

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sąsiedztwo dużego miasta, ośrodka akademickiego i znaczącego rynku pracy ▪ Własne ujęcia wody ▪ Dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych i medycznych ▪ Wykształcona i profesjonalna kadra 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niewystarczające wykorzystanie infrastruktury kulturowej i walorów przyrodniczych miejscowości ▪ Zły stan dróg i chodników ▪ Niewystarczająca ilość parkingów i miejsc pod budowę miejsc parkingowych

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY WILKOWICE

<p>medyczna</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tradycja sportów zimowych, znani sportowcy ▪ Utożsamianie gminy z J. Falatem ▪ Działalność lokalnych liderów i organizacji pozarządowych ▪ System gospodarowania odpadami ▪ Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców ▪ Pozytywne nastawienie mieszkańców do turystów i osób przyjezdnych ▪ Dobrze rozwinięta infrastruktura około turystyczna ▪ Znacząca ilość oznakowanych szlaków turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niewystarczająca oferta turystyczna ▪ Mała liczba tras rowerowych i narciarskich ▪ Nieprzystosowana do potrzeb turystów oferta noclegowa ▪ Niewystarczająca propozycja edukacyjno - kulturalna spędzania czasu wolnego przez młodzież ▪ Niewystarczająca współpraca międzynarodowa ▪ Lokalne konflikty miejscowi a przyjezdni ▪ Średni poziom kanalizacji gminy ▪ Zanieczyszczenie nadbrzeży rzek, dzikie wysypiska ▪ Średnia świadomość ekologiczna mieszkańców ▪ Niewystarczające środki własne na inwestycje ▪ Nieuregulowane kwestie własnościowe i związany z tym niejasny zakres odpowiedzialności
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój turystyki specjalistycznej (weekendowej, zdrowotnej, szkoleniowej, konferencyjnej) ▪ Wydłużenie sezonu turystycznego ▪ Rozwój gospodarczy Bielska – Białej ▪ Bliskość granicy państwowej ▪ Współpraca trans graniczna w ramach Euroregionu Beskidy ▪ Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania ▪ Napływ inwestorów zewnętrznych ▪ Popularyzacja kultury, obrzędów, tradycji ▪ Pozyskiwanie funduszy z Unii Europejskiej ▪ Pozyskanie zewnętrznych inwestorów ▪ Moda na zdrowy styl życia ▪ Poszukiwanie przez turystów miejsc spokojnych i czystych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zanieczyszczenia środowiska (dzikie wysypiska śmieci, zanieczyszczenia wód, powietrza) ▪ Niewystarczająca dostępność do Funduszy UE ▪ Migracja młodych ludzi do ośrodków miejskich w kraju i za granicę ▪ Fiskalizm państwa ▪ Rozwój ośrodków turystycznych u południowych sąsiadów – Czechach i na Słowacji ▪ Zwiększające się natężenie ruchu samochodowego ▪ Bierność mieszkańców ▪ Niski poziom asymilacji ludności napływowej, mieszkańców sezonowych ▪ Ograniczone środki na modernizację, brak kapitału

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY WILKOWICE

	<ul style="list-style-type: none">▪ Nieuporządkowany napływ turystów▪ Nadmierne natężenie ruchu
--	--

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Wilkowice 2006 - 2020

II. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno – społeczno – gospodarczego Gminy i regionu

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wilkowice jest dokumentem, który integruje potrzeby społeczności Gminy w zakresie ładu kulturowo - ekologicznego, społecznego oraz gospodarczo-infrastrukturalnego. W swoich założeniach bazuje na dokumentach i programach planistycznych będących podstawą polityki rozwoju, zarówno na poziomie gminnym, powiatowym, wojewódzkim jak i krajowym. Zgodność LPR ze strategicznymi dokumentami planistycznymi jest warunkiem koniecznym jego skutecznej realizacji.

Do krajowych i regionalnych Programów, z którymi zgodny jest Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wilkowice należą:

Narodowa Strategia Spójności:

Narodowa Strategia Spójności (NSS) jest dokumentem strategicznym określającym priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty Europejskiej na lata 2007–2013. Celem strategicznym NSS jest tworzenie odpowiednich warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości. Efektem realizacji strategii być gospodarka zapewniająca wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski w ramach Unii Europejskiej i wewnątrz kraju.

Cel strategiczny ma być osiągnięty poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, którymi są:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Projekty rewitalizacyjne, ujęte w LPR Gminy Wilkowice, w sposób szczególny wpisują się w Cel 5 Strategii: Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Realizacja Celu 5 uwzględnia m.in. obszar: „Przyspieszenie rozwoju województw Polski południowo-wschodniej”, zgodnie z którym, dla powodzenia polityki spójności w Polsce i UE, wyjątkowej uwagi wymagają najbardziej niekorzystne regiony w UE. Zintegrowane oddziaływanie polityki przestrzennej, regionalnej i polityk sektorowych musi być ukierunkowane, obok standardowych działań związanych z budową siły konkurencyjnej poszczególnych regionów, na przyspieszaniu zmian strukturalnych, kluczowych z punktu widzenia niskiej atrakcyjności poszczególnych gospodarek regionalnych. Jako podstawowe dla zwiększenia szans rozwojowych tych obszarów wymieniono: pełniejsze wykorzystanie dla rozwoju sfery usług (w tym uzdrowiskowych, turystycznych) unikalnego w skali europejskiej środowiska naturalnego i walorów kulturowych, podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez wyrównywanie dostępu do podstawowych usług społecznych (m.in. z zakresu kultury, zdrowia, edukacji).

Rewitalizacja Gminy Wilkowice wpisuje się także w Cel 6: Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich. Do obszarów wiejskich dedykowana jest duża liczba działań wsparta unijnymi środkami finansowymi. Szczególnie widoczna jest potrzeba zniwelowania dysproporcji w rozwoju społecznym, ekonomicznym i kulturowym obszarów wiejskich i podniesienie jakości życia mieszkańców tych terenów.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wilkowice pozostaje zgodny ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020. W sposób szczególny wiąże się on z realizacją:

- Celu strategicznego B1. Zdrowy i bezpieczny mieszkaniec województwa. Kreowaniu postaw zdrowego stylu życia towarzyszyć powinny działania zmierzające do powstania odpowiedniego zaplecza i atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu. Program przewiduje również wsparcie działania instytucji pomocy społecznej w zakresie integracji ze środowiskiem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Celu strategicznego B2. Wysoka jakość środowiska naturalnego. Rozwojowi i zmianie wizerunku regionu towarzyszyć musi rewitalizacja terenów zdegradowanych. Głównym celem tych działań będzie przystosowanie zdegradowanych terenów do pełnienia nowych funkcji, m.in.: gospodarczych, społecznych, rekreacyjnych, a w konsekwencji ich rewitalizacja i poprawa warunków życia mieszkańców.

- Celu strategicznego B3. Atrakcyjne warunki zamieszkania i wysoka jakość przestrzeni. Polityka mieszkaniowa powinna kształtować zdrowe i wygodne środowisko mieszkaniowe przy jednoczesnym zachowaniu zasobów środowiska naturalnego oraz terenów otwartych. Szczególną uwagę należy zwrócić na kształtowanie obszarów wiejskich. Powstanie wielofunkcyjnych ośrodków na terenach wiejskich wymaga wyposażenia w odpowiednią infrastrukturę techniczną, integrowania życia społecznego i wspierania lokalnych inicjatyw na tych obszarach. Istotne jest również podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu, co przyczyni się do rozwoju działalności nie tylko bezpośrednio powiązanej z turystyką, wypoczynkiem i rekreacją, ale w dużym stopniu ze sferą okołoturystyczną, tj. gastronomią i hotelarstwem. Rozwój turystyki powinien odbywać się z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z potrzeb ochrony środowiska i krajobrazu.
- Celu strategicznego C.2. Wysoka pozycja regionu w procesie kreowania rozwoju Europy. Województwo śląskie wciąż jest postrzegane jako region o tradycyjnym przemyśle, z problemami strukturalnymi i o niskiej jakości życia, co może zniechęcać do inwestowania na tym terenie i jego zamieszkiwania, mimo jego niewątpliwych walorów gospodarczych, turystycznych czy przyrodniczych. Aby zmienić ten niekorzystny wizerunek, należy podjąć szereg działań, wśród których wymienić można m.in. promocję zabytków oraz terenów o wysokich walorach przyrodniczych i turystycznych.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 stanowi najistotniejszy instrument polityki regionalnej województwa w okresie 2007-2013, spajający większość zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki publiczne i prywatne w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Realizuje on zapisy zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020, przyjętej przez Sejmik Województwa Śląskiego dnia 4 lipca 2005 roku.

Celem głównym RPO Województwa Śląskiego na lata 2007–2013 jest: stymulowanie dynamicznego rozwoju, przy wzmocnieniu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu. Cele szczegółowe to:

- Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki opartej na wiedzy;
- Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie;
- Wzrost konkurencyjności turystycznej regionu;
- Wzrost znaczenia kultury jako czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego;
- Ochrona oraz poprawa jakości środowiska;
- Wzrost konkurencyjności przestrzeni miejskiej województwa;

- Ukształtowanie efektywnego i zintegrowanego systemu transportowego;
- Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa o wysokich kwalifikacjach zawodowych, poszukiwanych na rynku pracy;
- Poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wilkowice jest zgodny z celami szczegółowymi RPO Województwa Śląskiego na lata 2007–2013. Ponadto w ramach RPO przewiduje się dofinansowanie projektów rewitalizacyjnych w ramach Priorytetu VI. Zrównoważony rozwój miast.

Strategia Rozwoju Gminy Wilkowice 2006 – 2020.

Niniejszy LPR jest komplementarny w stosunku do Strategii Rozwoju Gminy Wilkowice 2006 – 2020. Realizacja założeń LPR Gminy Wilkowice przyczyni się do osiągnięcia celów strategicznych Gminy Wilkowice. W ramach każdego z czterech celów strategicznych wyznaczone zostały cele szczegółowe, do których z kolei zostały przypisane konkretne działania. Cele strategiczne zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Wilkowice są następujące:

1. Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w rozwój lokalny;
2. Dostosowanie infrastruktury i usług zarówno do potrzeb społeczności lokalnej jak i zrównoważonego rozwoju gospodarczego;
3. Stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz tworzenia nowych miejsc pracy;
4. Kształtowanie przestrzeni turystycznej z poszanowaniem zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz opracowanie i wdrożenie kompleksowej oferty turystycznej.

III. Założenia programu rewitalizacji

1. Zakres czasowy

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wilkowice obejmuje zadania przyjęte do realizacji w latach 2007 - 2013. Wpisuje się zatem w trwający obecnie okres programowania (lata 2007 - 2013), tj. okres obowiązywania dokumentów programowych, stanowiących podstawę ubiegania się o pomoc ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i tym samym otwiera nowe możliwości dla Gminy, związane z aplikowaniem o fundusze strukturalne przypisane do tego okresu. Zgodnie z zasadą „n+2” projekty unijne zakontraktowane do końca 2013 r. będą mogły być realizowane do 2015 r.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wilkowice na lata 2007 – 2013 jest dokumentem otwartym, co oznacza możliwość wprowadzania w nim zmian. Zmiany te będą związane zarówno z systematyczną, okresową analizą i oceną oraz z aktualizacjami w zakresie dostosowania do zmieniających się uwarunkowań, jak również istnieje możliwość umieszczenia w tym dokumencie nowego projektu. W związku z tym możliwe jest, iż aktualnie nie zawiera on wszystkich projektów z zakresu rewitalizacji planowanych na terenie Gminy Wilkowice.

2. Zakres terytorialny rewitalizowanego obszaru i uzasadnienie

Punktem wyjścia do ustalenia granic terenów Gminy Wilkowice przeznaczonych do rewitalizacji stanowiła definicja terenów rewitalizowanych. Za obszar zdegradowany należy uznać tę część Gminy, w której mają miejsce zaległości w działalności remontowo – modernizacyjnej obiektów kubaturowych, zły stan infrastruktury komunalnej, niedostatki w zakresie usług publicznych. Waznym czynnikiem świadczącym o degradacji danego obszaru jest podwyższony stan bezrobocia wśród mieszkańców, mała aktywność gospodarcza oraz występujące objawy patologii społecznych takich jak alkoholizm, narkomania, przestępczość. W celu wyboru terenów przeznaczonych do rewitalizacji zastosowano poniższe kryteria:

1. Duża ilość obiektów o wartości kulturowej i architektonicznej, w tym wpisanych do ewidencji zabytków,
2. Występowanie obszarów nieekonomicznie wykorzystanej przestrzeni o dużym potencjale gospodarczym,
3. Wysoki poziom degradacji infrastruktury technicznej i budynków,
4. Duża stopa bezrobocia (w powiązaniu z niskim poziomem wykształcenia ludności),
5. Wysoki poziom ubóstwa oraz trudne warunki mieszkaniowe.

Wobec powyższych kryteriów, do objęcia procesem rewitalizacji kwalifikuje się obszar sołectwa Bystra. Miejscowość ta wciąż pozostaje obszarem problemowym, mimo zrealizowanych już kilku projektów o charakterze rewitalizacyjnym. Bystra wyróżnia się znaczną atrakcyjnością obiektów architektonicznych, cennych z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego (m. in. zabytkowy kompleks budynków Specjalistycznego Zespołu Chorób Płuc i Gruzlicy w Bystrej wraz z założeniem parkowym i małą architekturą) oraz wyjątkowym bogactwem dziedzictwa przyrodniczego. Walory te nie są jednak w pełni zabezpieczone ani wykorzystywane z powodu złej jakości infrastruktury oraz niewystarczającej dbałości o ochronę dóbr kultury. Wiele z nich pozostaje poza szerszym odbiorem, co powoduje problemy w prawidłowym ich utrzymaniu, ochronie i ekspozycji. Kuratorom „zapomnianych miejsc” trudno jest zdobyć odpowiednie środki na prawidłową konserwację i podstawowy remont, nie wspominając o ich promocji. Ponadto obszary zielone, które mogłyby zostać wykorzystane jako miejsce wypoczynku dla mieszkańców i turystów, zarastają dziką zielenią, a wokół nich powstają prowizoryczne budynki gospodarcze, które dodatkowo szpecą i tak zachwiany pejzaz tych terenów. Taki los dotknął jeden z najbardziej wartościowych obszarów zieleni w samym centrum Bystrej. Uroczy dawniej i chętnie odwiedzany park przy ul. Fałata (na jego terenie położony jest kompleks budynków Specjalistycznego Zespołu Chorób Płuc i Gruzlicy), którego największym atutem jest piękny widok, rozciągający się na okoliczne szczyty i pasma gór Beskidu oraz Kotlinę Żywiecką z rzeką Sołą i Jeziorem Żywieckim, przestał być atrakcyjnym punktem przystankowym niedzielnych spacerów (mieszkańców zniechęca zniszczona i wydeptana zielen, brak oświetlenia i ławek).

Powstrzymanie dalszej dekapitalizacji architektury i utrzymanie walorów historycznych i krajobrazowych Bystrej jest obowiązkiem władz samorządowych i ma wielorakie uzasadnienie. Wysoka jakość środowiska kulturowego i przyrodniczego miejscowości powinna stanowić jej przewagę konkurencyjną, zarówno w sferze produktów i usług czasu wolnego, jak i w sferze codziennych warunków życia mieszkańców. Z punktu widzenia rewitalizacji ważne jest efektywne zagospodarowanie niewykorzystanych obszarów o dużym potencjale kulturalnym, edukacyjnym, rekreacyjnym i turystycznym. Przyczyni się to do rozwoju działalności nie tylko bezpośrednio powiązanej z turystyką, wypoczynkiem i rekreacją, ale w dużym stopniu ze sferą okołoturystyczną, tj. gastronomią, hotelarstwem, transportem. Wsparcie sektora turystyki pozytywnie wpływa na wszelkie procesy rozwoju gospodarczego. Nie do przecenienia jest tu rola turystyki jako generatora nowych miejsc pracy. Uporządkowanie przestrzeni publicznej wraz z odtworzeniem zabytkowych zespołów i osi widokowych, którym warto zapewnić odpowiednią ekspozycję i przywrócić ich znaczenie w lokalnym krajobrazie, pozwolą osiągnąć wyższą jakość przestrzeni wspólnej, a w efekcie stworzyć miejscowość bardziej przyjazną mieszkańcom.

Mapa 2. Lokalizacja Bystrej - obszaru rewitalizowanego Gminy Wilkowice

Źródło: www.mapyonline.pl

3. Zrealizowane działania na rewitalizowanym obszarze

W latach poprzednich zrealizowano już szereg inwestycji mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców, stanu środowiska naturalnego i kulturowego, przywrócenie ład przestrzenny oraz ożywienie gospodarcze i odbudowę więzi społecznych. W efekcie rysuje się obraz kompleksowych działań podejmowanych m.in. przez samorząd w celu wyprowadzenia zdegradowanych obszarów Gminy ze stanu kryzysowego. Mowa tu o takich działaniach jak:

- Termomodernizacja Pawilonu nr 4 w ramach Programu optymalizacji gospodarki cieplnej oraz ochrony środowiska naturalnego Specjalistycznego Zespołu Chorób Płuc i Gruźlicy;
- Modernizacja zabytkowego obiektu "Dyrektorówki" Specjalistycznego Zespołu Chorób Płuc i Gruźlicy;
- Przebudowa Izby Przyjęć Specjalistycznego Zespołu Chorób Płuc i Gruźlicy;
- Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Bystrej przy ul. Klimczoka 68;
- Remont skoczni narciarskiej w Bystrej wraz z infrastrukturą okołoturystyczną;
- Budowa hali sportowej przy Gimnazjum w Bystrej (w trakcie realizacji);
- Wzmocnienie korpusu drogowego z renowacją nawierzchni oraz regulacja systemu odwodnienia na drodze gminnej ul. Ochota w Bystrej (w przygotowaniu);
- Remont przepustu w ciągu drogi gminnej ul. Beskidzkiej w Bystrej oraz poprawa systemu odwodnienia (w przygotowaniu).

- Remont zniszczonego przepustu w drodze gminnej ul. Klimeczoka oraz odbudowa pobocza (w przygotowaniu);
- Wzmocnienie korpusu drogi wraz z renowacją nawierzchni ul. Bocznej w Bystrej wraz z poprawą odwodnienia (w przygotowaniu);
- Remont przepustów w drogach gminnych (ul. Kościelna w Mesznej i w Bystrej oraz ul. Poprzeczna w Bystrej) wraz z poprawą odwodnienia w ciągu ul. Kościelnej w Bystrej (w przygotowaniu).

4. Planowane działania rewitalizacyjne

W rozdziale tym przedstawiono listę zadań inwestycyjnych i remontowych na lata 2007 – 2013. Zadania ustalono w oparciu o następujące cele priorytetowe Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wilkowice, które przekładają się na wytypowanie rodzaju projektów, kwalifikujących się do programu rewitalizacji:

1. Ożywienie społeczno – gospodarcze poprzez podniesienie jakości przestrzeni publicznej, zgodnie z zasadami ład przestrzennego i estetyki.
2. Dostosowanie infrastruktury i usług zarówno do potrzeb społeczności lokalnej, jak i zrównoważonego rozwoju gospodarczego.
3. Dbalność o porządek, estetykę, ład przestrzenny i architektoniczny, z zachowaniem piękna krajobrazu.
4. Rozbudowa infrastruktury i usług informatycznych i telekomunikacyjnych.
5. Poprawa stanu infrastruktury technicznej.
6. Poprawa infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej.
7. Zagospodarowanie przestrzeni przyjaznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.
8. Rozwój turystyki i kultury w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego.
9. Zwiększenie efektywności w wykorzystaniu istniejącej już infrastruktury kulturalnej i społecznej.
10. Stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz tworzenia nowych miejsc pracy.
11. Integracja mieszkańców, zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
12. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców oraz poprawa możliwości komunikacyjnych.
13. Rozwój współdziałania pomiędzy mieszkańcami gminy Wilkowice, kształtowanie partnerstwa z udziałem samorządu, organizacji pozarządowych i środowisk gospodarczych.

Realizacja celów priorytetowych LPR służyć będzie:

- Tworzeniu warunków lokalowych i infrastrukturalnych do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej;
- Porządkowaniu „istniejącej tkanki” urbanistycznej poprzez rewaloryzację obiektów o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym z uwzględnieniem infrastruktury społecznej;
- Adaptacji istniejących obiektów do nowych funkcji edukacyjnych, kulturalnych, turystycznych, handlowo – usługowych;
- Ożywieniu wskazanych w programie obszarów dla poprawy warunków i jakości życia;
- Poprawie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej, w tym terenów zieleni;
- Zagospodarowaniu pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem;
- Poprawie funkcjonalności struktury ruchu kołowego i pieszego;
- Wyzwalaniu inicjatyw ze strony środowisk lokalnych.

Dla osiągnięcia wyżej wymienionych celów priorytetowych, w latach 2007 – 2013 wyznacza się do realizacji następujące typy działań:

1. Modernizacja budynków mieszkalnych oraz ich otoczenia (mała architektura, drogi, parkingi, dojazd, place zabaw).
2. Budowa i modernizacja pawilonów usługowych i pomieszczeń dla prowadzenia działalności gospodarczej przez małe i średnie przedsiębiorstwa, poprawa dostępności dla pieszych, osób niepełnosprawnych i samochodów (chodniki, drogi dojazdowe, parkingi, pochylnie, windy).
3. Modernizacja i adaptacja funkcjonalna starych budynków oraz rewitalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego.
4. Uregulowanie systemu komunikacyjnego Bystrej, uporządkowanie ciągów ruchu pieszego.
5. Zmiana funkcji budynków użyteczności publicznej z przeznaczeniem na działalność kulturalną, turystyczną, sportową i społeczną.
6. Wzbogacenie przestrzeni publicznej łącznie z monitoringiem i tworzeniem stref bezpieczeństwa.

5. Kryteria wyboru i kolejność realizacji projektów rewitalizacyjnych

Proces rewitalizacji ma zawsze charakter kompleksowy, jest planem wielowątkowych, realizowanych przez wielu partnerów, wzajemnie wzmacniających się działań zmierzających do wywołania jakościowej zmiany na całym wyznaczonym obszarze. Dla zachowania praktycznego i realistycznego wymiaru Lokalnego Programu Rewitalizacji, dokonano wyboru i hierarchizacji zadań zgłoszonych do LPR na podstawie poniższych kryteriów:

- Poziom przygotowania zadania – istniejąca dokumentacja techniczna, dostęp do terenów pod inwestycję, ewentualne bariery prawne (w przypadku zadań inwestycyjnych), spełnione wymogi formalne (np. posiadanie odpowiedniej strategii w przypadku zadań społecznych);
- Komplementarność – określenie powiązania z innymi zadaniami, ocena czy dany projekt jest uzależniony od realizacji innego zadania lub czy warunkuje wykonanie innego zadania;
- Ocena wysokości finansowania zadania ze źródeł zewnętrznych – określenie wysokości możliwych do pozyskania, bezzwrotnych, zewnętrznych źródeł finansowania zadania;
- Ocena gwarancji pozyskania pozabudżetowych źródeł finansowania – określenie gwarancji pozyskania bezzwrotnych, zewnętrznych źródeł finansowania zadania;
- Korzyści o charakterze gospodarczym – określenie wpływu zadania na wzrost gospodarczy, pobudzenie przedsiębiorczości, atrakcyjność inwestycyjną Bystrej, wpływ na zmniejszenie bezrobocia;
- Korzyści o charakterze ekologicznym – określenie wpływu zadania na poprawę jakości środowiska naturalnego;
- Wpływ na poprawę bezpieczeństwa publicznego – określenie wpływu realizacji zadania na zmniejszenie zagrożenia dla życia lub zdrowia mieszkańców oraz zagrożenia mienia;
- Korzyści o charakterze społecznym – określenie wpływu zadania na rozwój społeczny, na wzrost integracji społecznej mieszkańców, wzrost aktywności społecznej.

6. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć

Wskaźniki realizacji Programu to dane liczbowe służące do oceny jego efektywności. Będą one mierzone poprzez wskaźniki produktu i rezultatu. Produktem jest bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami. Wskaźniki produktu powinny jak najtrafniej obrazować charakter projektu oraz postęp w jego realizacji. Z kolei wskaźniki rezultatu odpowiadają efektom wynikającym z Programu i muszą być przedstawiane w sposób, który uwidoczni zmiany wywołane realizacją projektu.

W celu oceny postępów w realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wilkowice można wybrać i przyjąć poszczególne wskaźniki monitorowania z poniższej listy:

Wskaźniki produktu:

- a) długość wybudowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją w m,
- b) długość zmodernizowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją w m,
- c) liczba budynków poddanych renowacji w szt.,
- d) powierzchnia budynków poddanych renowacji w m²,
- e) liczba budynków przebudowanych/wyremontowanych na działalność kulturalną / edukacyjną / gospodarczą / społeczną w szt.,

- f) powierzchnia budynków przebudowanych/wyremontowanych na działalność kulturalną / edukacyjną / gospodarczą / społeczną w m²;
- g) liczba zrewitalizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego w szt.;
- h) powierzchnia zrewitalizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego w m².
- i) liczba nowych / wyremontowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, sportowej lub aktywnego wypoczynku w szt.

Wskaźniki rezultatu:

- a) liczba nowych punktów usługowych na terenach zrewitalizowanych w szt.;
- b) liczba osób korzystających z nowej / zmodernizowanej bazy kulturalnej / edukacyjnej / gospodarczej / społecznej w osobach;
- c) liczba osób korzystających z nowych / wyremontowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, sportowej lub aktywnego wypoczynku w osobach;
- d) liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenach zrewitalizowanych w szt.
- e) liczba nowych miejsc pracy utworzonych na terenach zrewitalizowanych w szt.
- f) powierzchnia nowych przestrzeni publicznych w m².

IV. Plan finansowy realizacji rewitalizacji na lata 2007-2013

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wilkowice opracowany został na lata 2007 – 2013. Działania rewitalizacyjne planowane do realizacji w Gminie będą dotyczyły m. in. sfer: przestrzennej, gospodarczej i społecznej. W trakcie aktualnego okresu programowania Gmina Wilkowice oraz inni beneficjenci zamierzają aplikować o środki na dofinansowanie swoich projektów z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego w ramach Działania 6.2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych. Ponadto realizowany będzie szereg innych inwestycji, które w efekcie przyczynią się do rewitalizacji Gminy, jednak nie planuje się pozyskiwać na te zadania środków z Działania 6.2 RPO WSL.

Planowane działania, wraz z zakresem rzeczowym oraz założeniami finansowymi, przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 10. Projekty zgłoszone do LPR Gminy Wilkowice

Lp	Nazwa projektu	Zakres rzeczowy projektu	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Czas realizacji	Koszt całkowity projektu	Źródła finansowania
1	2	3	5	6	7	8
1.	Termomodernizacja obiektów SZChPiG w ramach Programu optymalizacji gospodarki cieplnej oraz ochrony środowiska naturalnego Specjalistycznego Zespołu Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej	Termomodernizacja budynków: Pawilon 1 z adm. i arch., Pawilon 2c z apteką, Pawilon 3, kotłownia centralna, pawilon techniczny	Specjalistyczny Zespół Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej, ul. Falata 2, 43-360 Bystra	2010 - 2012	4 811 474,00	EFRR, środki własne, WFOŚiGW, Województwo Śląskie,
2.	Przebudowa budynku gospodarczego SZChPiG w Bystrej wraz z zagospodarowaniem terenu i ogrodzeniem	Przebudowa budynku gospodarczego z agregatem prądowórczym, zagospodarowanie terenu przyległego: budowa podjazdu, zagospodarowanie terenów zielonych, modernizacja ogrodzenia od strony ul. Falata	Specjalistyczny Zespół Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej, ul. Falata 2, 43-360 Bystra	2011-2012	759 295,00	EFRR, środki własne, Województwo Śląskie
3.	Modernizacja Pawilonu 2 SZChPiG w Bystrej z dostosowaniem do wymogów prawa do potrzeb oddziału szpitalnego wraz z infrastrukturą towarzyszącą	1. Modernizacja Pawilonu 2 z przeznaczeniem na działalność leczniczą Oddziału Chorób Płuc i Gruźlicy SZChPiG w Bystrej 2. Wyposażenie w sprzęt i aparaturę 3. Infrastruktura wokół budynku: droga pożarowa, plac manewrowy	Specjalistyczny Zespół Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej, ul. Falata 2, 43-360 Bystra	2011-2013	6 754 972,00	EFRR, środki własne, Województwo Śląskie

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY WILKOWICE

4.	Adaptacja dawnego budynku gospodarstwa pomocniczego SZChPiG w Bystrej	Adaptacja dawnego budynku gospodarstwa pomocniczego SZChPiG w Bystrej	Specjalistyczny Zespół Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej, ul. Fałata 2, 43-360 Bystra	2012-2013	6 200 000,00	EFRR, środki własne, Województwo Śląskie
5.	Rewitalizacja kompleksu parkowo-leśnego SZChPiG w Bystrej	Rewitalizacja kompleksu parkowo-leśnego: przebudowa i rozbudowa ścieżek, chodników oraz obiektów małej architektury, montaż oświetlenia oraz systemu monitoringu, zagospodarowanie zieleni, budowa parkingu z przebudową odcinka drogi wewnętrznej, modernizacja ogrodzenia wg historycznego wzoru, montaż wyposażenia	Specjalistyczny Zespół Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej, ul. Fałata 2, 43-360 Bystra	2011-2012	1 350 000,00	EFRR, środki własne, Województwo Śląskie
6.	Przebudowa budynku 2c na potrzeby pokoi gościnnych SZChPiG w Bystrej	Przebudowa budynku 2c na potrzeby pokoi gościnnych wraz z budową dźwigu osobowego oraz niezbędnego zaplecza	Specjalistyczny Zespół Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej, ul. Fałata 2, 43-360 Bystra	2010-2012	3 151 000,00	EFRR, środki własne, Województwo Śląskie
RAZEM:					23 026 741,00	

V. System wdrażania

System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wilkowice na lata 2007 – 2013 będzie realizowany w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Beneficjenci - w tym gminy, korzystające ze środków finansowych funduszy strukturalnych Unii Europejskiej - są zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych. Procedury te określone zostały w Rozporządzeniu Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999. Poszczególne projekty będą wdrażane w oparciu o zasady wydatkowania środków według źródeł ich pochodzenia. Podmioty korzystające przy realizacji swoich projektów z różnych źródeł finansowania będą musiały sprostać wymaganiom formalnym stawianym przez konkretne źródła. Realizacja indywidualnych projektów zgłoszonych do Programu zależy od instytucji, które je zgłosiły.

System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wilkowice na lata 2007 – 2013 powiązany będzie ze strukturą organizacyjną Urzędu Gminy Wilkowice, gminnych jednostek organizacyjnych oraz podmiotów zgłaszających projekty indywidualne. Za koordynację i realizację założeń Programu, a także za realizację gminnych zadań inwestycyjnych, odpowiedzialni będą merytoryczni pracownicy Urzędu Gminy w Wilkowicach. Zadaniem poszczególnych osób będzie opracowanie i wdrożenie procedur monitorowania procesów realizacyjnych, komunikowanie się z projektodawcami w sprawach realizacji projektów indywidualnych oraz sporządzanie raportów dla Wójta Gminy Wilkowice. Zakres zadań szczegółowych obejmuje m. in.:

- Ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- Zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Programu, tj. monitorowanie wdrażania poszczególnych projektów,
- Zapewnienie zgodności realizacji Programu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
- Zapewnienie przygotowania i wdrożenia działań w zakresie informacji i promocji Programu,
- Przygotowywanie rocznych raportów na temat wdrażania Programu oraz zbieranie informacji o nieprawidłowościach,
- Zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez Unię Europejską realizowanych projektów oraz ich promocja.

VI. Sposoby monitorowania realizacji Programu, oceny i komunikacji społecznej

Monitoring jest procesem ustawicznego, systematycznego zbierania i analizowania informacji, dotyczących postępu rzeczowego i finansowego wdrażania Programu. Monitoring służy zagwarantowaniu realizacji celów priorytetowych określonych w Programie (monitoring rzeczowy) oraz pełnej absorpcji alokowanych środków (monitoring finansowy).

Kluczowe znaczenie w zakresie monitorowania i oceny realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wilkowice posiada Wójt Gminy Wilkowice. Jego funkcja będzie polegała na zapewnieniu prawidłowego przebiegu procesu monitorowania, tzn. pozwoli m.in. na bieżąco śledzić postęp finansowy Programu, odpowiednio wcześnie reagować na występujące trudności i nieprawidłowości, przyczyniając się w konsekwencji do zapewnienia odpowiedniej jakości wdrażania. Monitorowanie rzeczowe obejmować będzie dane, obrazujące postęp we wdrażaniu Programu oraz umożliwienie oceny jego wykonania w odniesieniu do celów ustalonych w LPR i będzie prowadzony w dwóch kategoriach: wskaźniki produktu oraz wskaźniki rezultatu.

Monitorowanie finansowe obejmować będzie dane finansowe z realizacji projektów, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na niego środków, w oparciu o raporty okresowe obrazujące wysokość wkładu finansowego pochodzącego ze środków publicznych i prywatnych.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wilkowice na lata 2007 – 2013 stanowi dokument otwarty. Poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz będzie w razie potrzeby aktualizowany w zakresie dostosowania do zmieniających się uwarunkowań. Analiza, ocena i aktualizacja Programu odbywać się będzie w oparciu o zasadę współpracy z zainteresowanymi partnerami. Podstawą bieżącej oceny realizacji Programu będą przyjęte wskaźniki osiągnięć (produktów i rezultatów). Na podstawie osiąganych wartości wskaźników podejmowane będą decyzje dotyczące ewentualnej aktualizacji Programu. Okresowa ocena realizacji Programu wsparta zostanie poprzez analizę uwag wniesionych przez partnerów społecznych.

Przewiduje się, że realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wilkowice przyczyni się do integracji lokalnej społeczności oraz wzrostu jej aktywności w celu zmiany obecnego stanu społeczno - gospodarczego. Zachętą do podejmowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie informowanie o realizacji Programu, wyjaśnianie społeczności lokalnej, jakie korzyści dają jej projekty rewitalizacyjne oraz promocja sukcesów osiągniętych przez projekty oraz ich autorów. W związku z tym, istotnym elementem realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie plan informowania i promocji Programu, do zadań którego należą:

- Zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o działaniach realizowanych przez różne podmioty w ramach procesu rewitalizacji Gminy Wilkowice, zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania przez różne podmioty wsparcia finansowego w ramach funduszy strukturalnych i innych środków dotujących działania rewitalizacji w Gminie,
- Zapewnienie czytelnej informacji o kryteriach oceny i wyboru projektów oraz obowiązujących w tym zakresie procedurach,
- Zapewnienie bieżącego informowania opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy wspólnotowej dla poszczególnych projektów i rezultatach działań na poziomie Gminy,
- Zapewnienie współpracy z instytucjami zaangażowanymi w monitorowanie i realizowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych poprzez wymianę informacji i wspólne przedsięwzięcia,
- Inicjowanie dodatkowych działań promocyjnych o zasięgu lokalnym (informacja na gminnym portalu informacyjnym i w prasie lokalnej – „*Głos Gminy Wilkowice*”),
- Promowanie udanych efektów współpracy pomiędzy Gminą Wilkowice a partnerami.

Działania podejmowane w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Wilkowice na lata 2007 – 2013 będą uwzględniały potrzeby wymienionych grup docelowych w zakresie informacji oraz użytych instrumentów w celu osiągnięcia maksymalnej skuteczności:

- Opinia publiczna – powszechna wiedza na temat działań związanych z wdrażaniem oraz wykorzystaniem środków Unii Europejskiej i innych funduszy w ramach procesu rewitalizacji służyć będzie prezentacji korzyści płynących z członkostwa we Wspólnocie, budowaniu pozytywnego wizerunku podmiotów zaangażowanych w proces wdrażania pomocy, jak również przyczyni się do poparcia zadań rewitalizacyjnych, których bezpośrednim beneficjentem będzie społeczność lokalna;
- Beneficjenci – to instytucje, osoby prawne i prywatne, które będą bezpośrednio realizować zadania w ramach procesu rewitalizacji i tym samym korzystać z wdrażanej pomocy. Będą to m.in.:
 - jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki i stowarzyszenia;
 - jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
 - organizacje pozarządowe, nie działające w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszenia, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe;
 - instytucje kultury;
 - podmioty działające w zakresie ochrony zdrowia;

- inne podmioty, których projekt został ujęty w Lokalnym Programie Rewitalizacji, m.in.: spółki prawa handlowego oraz inne jednostki organizacyjne nie działające w celu osiągnięcia zysku lub przeznaczające zyski na cele statutowe, w których większość udziałów lub akcji posiadają JST; podmioty wykonujące usługi publiczne na podstawie umowy zawartej z jednostką samorządu terytorialnego, w których większość udziałów lub akcji posiada gmina lub miasto na prawach powiatu; podmioty wybrane w wyniku postępowania przeprowadzonego zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych – dostarczające usługi użyteczności publicznej na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego (pod warunkiem przestrzegania zasad pomocy publicznej określonych w przepisach odrębnych).

VII. Podsumowanie

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wilkowice na lata 2007 – 2013 jest prezentacją głównych kierunków planowanych działań rewitalizacyjnych w odniesieniu do obszarów uznanych za zdegradowane. Zakłada się, że będzie on kontynuacją procesów rewitalizacyjnych zapoczątkowanych w latach minionych. Konsekwentnie realizowana rewitalizacja Gminy, przy zaangażowaniu jak największej liczby partnerów, dążyć będzie do osiągnięcia celów, jakim są: trwale ożywienie społeczno – gospodarcze, aktywizacja mieszkańców i przedsiębiorców, a także zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców i możliwości komunikacyjnych.

Dokument poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz w razie potrzeby będzie aktualizowany w zakresie dostosowania do zmieniających się uwarunkowań.

Przewodnicząca Rady

Anna Maślanka